

1952

SLOVENSKI ČEBELAR

ŠTEVILKA

12

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ZVEZE ČEBELARSKIH DRUŠTEV ZA SLOVENIJO

12. številka

V Ljubljani 15. decembra 1952

LIV. letnik

Vsebina

Janez Gosposvetski: Zmanjšujmo zimske izgube!	249	Mali kruhek:	
Bruno Nussdorfer: Mera satnika v AŽ-panju	251	Čebelarški zapiski. Kdo je pravzaprav iznašel premični sat. Od kod čebele z rumenimi programi na zadku? Nekaj besed o žajbljevi paši. Kadar repa med	266
Stane Mihelič: Sodobni AŽ-panj (Nadaljevanje in konec) . . .	253	Naša organizacija:	
V. M.: Kakšna bo letošnja zima	259	Zavarovanje čebel in zima . .	269
Frane Farazin: Mesečna navodila (Konec)	263	Dopisi: Na čebelarški razstavi v Ljutomeru. Tudi v prosvetnem delu se udeležujemo. Čebelarški sestanek v Kanalu ob Soči	271
Josip Kobal: Čebelarške opazovalnice v oktobru	264	Na ovitku: Opozorilo čebelarškim društvom. Okrožnica Zveze.	
Osmrtnice:			
Anton Bračko. Frane Marinčič	265		

List izhaja vsakega 15. v mesecu. Izdaja ga „Zveza čebelarških društev“ v Ljubljani, Miklošičeva cesta 28, tiska „Umetniški zavod za litografijo“ v Ljubljani. Urejata ga za in uredništvo odgovarjata Stane Mihelič in Vlado Rojce. Tehnični urednik Josip Kobal. Letna naročnina za člane 300 din, za nečlane in inozemstvo 450 din, posamezna številka 35 din. Številka čekovnega računa pri Narodni banki v Ljubljani: 601-95331-8.

OPOZORILO ČEBELARSKIM DRUŠTVOM

Ker se bliža čas občnih zborov čebelarških društev in družin, opozarjamo vse, da naj pravočasno javijo uredništvu »Slovenskega čebelarja«, kdaj bodo občni zbori. Če dobi uredništvo objavo šele v prvi tretjini meseca, je ne more več objaviti v številki »Slovenskega čebelarja« za isti mesec, ker se redakcija zaključuje vsakega prvega v mesecu. Društvo, ki bi n. pr. hotelo objaviti, da bo njegov občni zbor v prvi polovici meseca januarja, bi moralo to storiti že v decembrski številki, društvo pa, ki bi imelo svoj občni zbor v drugi polovici januarja ali v prvi polovici februarja, bi moralo poslati objavo uredništvu vsaj do 1. januarja itd. Zaradi evidence občnih zborov društev naj bi čebelarška društva **obvezno** javljala občne zборе v »Slovenskem čebelarju«. Saj bi s tem prihranili tudi

denar, kajti objava je brezplačna, dopisovanje članom pa stane denar. V obvestilih naj bi bil naveden tudi dnevni red občnega zbora.

Prav tako naj bi tajniki takoj po občnem zboru poslali za »Slovenskega čebelarja« **kratko poročilo** o delu društva in sklepah za bodoče delo. Hkrati naj bi sporočili, kakšne predloge je sprejel občni zbor društva za skupščino Zveze. **Poročila bo »Slovenski čebelar« nagrajeval.**

Ne pozabite tudi na to, da so se na zadnjem občnem zboru Zveze društva zavezala, da bodo poslala med letom predloge za spremembo društvenih, in Zvezinih pravil. Do danes ni Zveza prejela še nobenih predlogov. Sploh bi bilo prav, da bi odbori društev na eni izmed svojih sej prereševali sklepe, ki jih je sprejel zadnji občni zbor Zveze, (objavljeni so bili v 5. številki »Slovenskega čebelarja«!) in ugotovili, ali so bili izpolnjeni.

Uredništvo in tajništvo Zveze.

Janez Gospodsvetski:

Zmanjšujmo zimske izgube!

Po minuli letošnji hudi zimi (take po pisanju časnikov ni bilo že 100 let) je nastopil lep sončen dan. Stojim poleg čebelnjaka in opazujem šumno izletavanje čebel. Nekatere prihajajo že težko otovorjene z rumeno obnožino. Srce se mi topi od veselja, saj iz vseh panjev diha sama radost. Pročelje čebelnjaka je čisto, ni opaziti tistega mučnega ponesnaženja. Torej ni bil v jeseni zaman ves trud, ki sem ga imel z zazimovanjem.

Ker stoji moj čebelnjak ob kolovozni poti, so se ta dan ustavljali pred njim tudi mimoidoči čebelarji in nečebelarji. Spoznal sem iz pogovora z njimi, da je tudi njim prijetno, saj so prav čebele prve znanilke novega spomladanskega delovnega poleta.

»Čudno, da so prestale tako zimo, saj je celo dosti srn poginilo v gozdu,« mi je dejal marsikateri opazovalec.

Čebelarji so zopet spraševali: »Koliko panjev ti je pa poginilo?«

»Nobeden,« sem se veselo odrezal: »Odkar čebelarim, mi ni poginil niti en panj čebel.«

Ugibali so, kaj je temu vzrok. Trdili so, da je tu v dolini bolje za čebele kot pri njih gori v hribih. Na ta ugibanja sem takole odgovoril: »Čebelarim v treh čebelnjaki. Prvi je v dolini, drugi nekoliko više in tretji visoko v hribih, pa nisem imel nikjer mrličev.«

Ker tudi s tem niso mogli čebelarji opravičiti svojih zimskih izgub, so mi končno priznali, da so prišli ob čebele po lastni krivdi. Z njihovih obrazov sem razbral, da jim je v srcu hudo, saj od svojih mrtvih panjev ne morejo ničesar pričakovati v nastopajočem letu. Pozneje sem obiskal vse tiste čebelarje, ki sem jim bil prejšnjo jesen pomagal zazimiti čebele. Ugotovil sem, da tudi tem čebelarjem ni poginil niti en sam panj, medtem ko je bilo število poginulih družin pri ostalih čebelarjih zelo veliko. Največ jih je vzela lakota.

Mnenja sem, da ne bi smel zaradi lakote propasti noben čebelji panj v Sloveniji. Kar pogledjmo malo okoli sebe! Ali veste za kakega kmeta, ki mu je zaradi pomanjkanja hrane poginilo govedo? In če bi se to zgodilo, kakšna sramota bi to bila. Vse bi o njem z zaničevanjem govorilo. Kaj pa mi čebelarji? Čim več čebel kje propade, tem lažje se kak zanikrnej izgovarja na slabo letino. Nekaterih niti malo ni sram priznati, da so jo čez zimo zavozili pri čebelah. Stoji čebelnjak, v njem so lepo pobarvani panji, a v njih ni sledu o kakem življenju. V mojem okolišu je več takih čebelnjakov, v katerih je zadnja zima uničila vsako življenje. Lastnik se kar nekam lagodno izgovarja, da čebele pač niso dovolj nabrale in da so zato vsi panji poginili.

Rad bi poznal kočarja, ki ima sena za eno samo kravo, pa bi si postavil velik lep hlev, v katerega bi privezal 10 krav in s to količino sena krmil toliko časa, da bi mu vse skupaj poginilo. Čebelarji pa smo vendarle taki nemarneži, da ne preračunamo zmogljivosti pašnih sektorjev, na katerih postavljamo čebelnjake. V bodoče naj čebelarji tudi na to pomislijo, pa bodo izgube spomladi dosti manjše.

V naslednjem bom popisal, kako zazimujem svoje čebele. Ze v juliju prestavim vse stare sate iz plodišča v medišče, hkrati pa skrbim, da v tem času matice dobro zalegajo. Okrog 15. septembra, ko je ajda odevetela, pričnem s tehtanjem satja. Čeprav je tehtanje naporno delo, je zame najljubše opravilo. Tehtam samo sate v plodišču, in sicer vsak sat posebej. Sat postavim na avtomatično tehtnico (so tudi druge dobre) in kakor hitro vidim, koliko tehta, ga dam nazaj v panj na isto mesto, kot je bil prej. V poleg ležeči zapisnik si zapišem težo sata, obseg zalege in obnožine ter po možnosti starost sata. Ko je stehtanih vseh 9 satov, seštejem celotno težo. Če tehta na primer 9 satov skupaj 14 in pol kg, si takoj zapišem, da je temu panju potrebno dodati še 2 in pol kg zimske hrane. Nato ocenim moč družine ter po stanju zalege vrednost matice. Ko imam tako stehtane vse panje, imam pred seboj jasno sliko, koliko hrane potrebujem za zimsko krmljenje. Kadar je jesen topla, imajo družine z dobrimi maticami še ob koncu septembra nad polovico satovja zaleženega. Zato imajo zelo malo medu v plodiščih, več ga imajo v mediščih. Po tehtanju se lotim satja v mediščih. Iz njih iztočim vse, tudi najmanjšo količino medu. Iztočeno satje dam nazaj v medišča, da ga čebele lepo osuše, kar se navadno zgodi v 24 urah. Osušeno satje vzamem znova iz panjev in ga shranim v omare. Sedaj, ko imam popolnoma prazna medišča, pričnem s krmljenjem. Krmim z Gerstungovimi baloni v mediščih. Vsem panjem dam po en do dva balona hkrati.

Dodajanje zimske zaloge mora biti končano do 1. oktobra. Vsako poznejše krmljenje dostikrat kvarno vpliva na celotni izid zazimljenja. Zamenjava težjih satov iz medišča v plodišče se mi ni obnesla. Čebele so skozi vse leto nanesele kaj različen med v medišča, tudi takega, ki zaradi svoje gostote ni primeren za prezimovanje. Če pa ga iztočim in znova razredčim, je dober za zimsko hrano.* Morda bo ravno v tem razlog, da **nimam nikdar griže**, ki je v sosednjih čebelnjakih tako pogost pojav. No, tudi kakšen kilogram sladkorja poleg medu prijetno učinkuje na čebele pozimi.

Po končani ajdovi paši takoj zožim žrela panjev in tako povečam odpornost straže proti morebitnemu poskusu ropanja. Čebele toplo odenem šele, ko nastopi hujši mraz, kar je navadno konec novembra. Ko imam vse to narejeno, se ne bojim, kako bodo družine prezimile. V 27 letih nisem bil nikdar razočaran. Končno naj še omenim, da je zelo važno, kam je obrnjeno pročelje čebelnjaka. Umestno je, da ga decembra in januarja obsije sonce v opoldanskih urah. Tam, kjer v zimskih mesecih sonce ne posije na panje, je vsako prezimovanje nevarno.

Te vrstice sem napisal, da bi čebelarji razmišljali in poskušali najti napake svojega neuspeha. Ako bodo pravilno zazimili svoje čebele, potem bodo brez dvoma zmanjšali zimske izgube.

* Ne bo držalo! Sicer pa en sam sat slabega medu, če je drug dober, ne bo povzročil griže. Tako lahko dela le čebelar, ki ima 10–20 panjev. (Op. ur.)

Mera satnika v AŽ-panju

Zaradi znatnega zvišanja prevoznin se bo število prevaževalcev zelo skršilo. Zveza čebelarских društev je pokrenila vse potrebno pri Železniški direkciji, da bi znižala tarifo za prevoz čebel v pašo. Najidealnejše prevozno sredstvo je pač avto. Ker pa stane sedaj km 70 din, za nas čebelarje ne pride več v poštev, saj bi v dobri letini poplačali komaj prevoz čebel.*

Ker bo zato morala pretežna večina čebelarjev čebelariti odslej na stalnem mestu, sem se ojunčil in bom razložil svoje skromno mnenje o meri satnika v AŽ-panju.

Najprej moram poudariti, da je AŽ-panj glede opravljanja menda najboljši, kar jih poznamo. Ker se opravlja od zadaaj, je pripraven zlasti za zlaganje v čebelnjaku. Vse, kar je potrebno, opravimo v panju z lahkoto. Pomisliti je treba, kako hitro so panji pripravljeni za prevoz na pašo ali s paše. Vprašanje pa je, če je mera satnika primerna. Že v Slovenskem čebelarju, šte. 7—8/51, je bilo omenjeno, da odbor Zveze čebelarских društev resno premišlja, ali bi ne bilo umestno nekoliko znižati satnik v AŽ-panju.

Ker bi rad čebelarjem dokazal, da so tam, kjer je skromna čebelja paša, primernejši AŽ-panji z nižjo mero, naj navedem naslednje ugotovitve: Sam čebelarim z AŽ-panji normalne mere že od leta 1919. Če bi imel še druge mere, bi moral najprej sedanje panje prodati, za kar pa se težko odločim, ker je vsak panj vezan z lepimi spomini. Vsakih nekaj let pride kakšna dobra letina, pa je sklep o nabavi novih panjev zavržen in posledica tega je, da imam — omahljivec — še vedno staro mero. Če je dobra letina, potem naberejo čebele skoraj enako količino medu, pa naj bo panj katerega koli sistema, odločilno je le število izletnih čebel.

Ko sem prišel leta 1935 v Črnuče, kjer so skromne pašne razmere, ki pa se zaradi novih hiš, tovarn in drugih objektov leto za letom slabšajo, mi je padla v oči nekoliko nižja mera satnikov pri okoliških čebelarjih. Ko sem jih povprašal, zakaj se ne držijo enotne mere AŽ-panja, so mi odgovorili, da so že preizkusili obe meri, da pa je za donos medu boljša mera 21×42 ali 21×41 kakor 26×41 . Zmajeval sem z glavo kot nejeveren Tomaž in sam ostal pri normalni meri. Ker sem svoje čebele vsako jesen vozil na ajdovo pašo, sem bil zadovoljen z normalno mero, vendar sem se vedno zanimal za čebelarje v neposredni okolici. Ugotovil sem, da so imele njihove čebele skoraj vedno dovolj medu, čeprav jih niso prevažali.

Leto 1941 je bilo zame usodno. Ker so prihajali v našo hišo različni kurirji s Štajerskega, me je gestapovec, ki je stanoval v hiši, opozoril, da imajo zadosti dokazov za mojo nelojalnost proti njim in da me bodo drugi dan zaprli. Še isti dan sem preko Vižmarjev odšel v Ljubljano. Za mano naj bi prišla kasneje tudi žena, vendar legalno. Po dolgem času je vendarle dobila dovoljenje za preselitev v Ljubljano. Ker Nemci niso pustili čebel prepeljati preko takratne meje in ker je bilo prebivalstvo po specialni rasni

* V Gračacu (Lika) so letos zaračunali po 75 din za vsak prevožen kilometer, torej v našem smislu 150 din na km, poleg tega 20 odstotkov za prometni davek in slednjič še nagrado šoferju »po njegovi želji«. Vse, kar je prav! (Op. uredn.)

komisiji določeno za izselitev, me je resno skrbelo, kaj bo s čebelami. Toda žena se je domenila s čebelarjem Š. S. iz Nadgorice, ki je vzel 22 AŽ-panjev v oskrbo brezplačno. S pisмено pogodbo se je obvezal, da mi bo vrnil enako število družin, kar je tudi napravil leta 1945.

Leta 1941 je bila izredno slaba paša. Vse skupaj: čebele, satje in med je pri zazimljenju tehtalo od 5 kg do največ 7 in pol kg. Zato sem kupil 120 kg sladkorja po 60 pfenigov ter do 26. oktobra vse čebelje družine z njim dokrmil. Nekaj dni potem sem že bil, kot sem omenil, v Ljubljani. Čebelarju Š. S. so jeseni 1941 vsi panji s čebenjakom vred zgoreli. Baje so zažgali otroci, ki so stikali po panjih za medom. Ker so jih čebele pikale, so pustili tlečo cunjo v panju in tako povzročili nesrečo. Ta čebelar je imel AŽ-panje s satniki 21×41 cm. Ker mu je nekaj praznih panjev le še ostalo, nekaj pa jih je dal napraviti, je v naslednjem letu 1942 vse moje roje spravil v AŽ-panje s satniki 21×41 cm. Tako je čebelaril v AŽ-panjih normalnih dimenzij in v tistih z nižjimi satniki. V štiriletnem čebelarjenju je ugotovil, da je donos v panjih z nižjimi satniki za 30 do 50 odstotkov večji kot pa pri 26 cm visokih satnikih. V celoti niso panji z visokimi satniki v nobenem letu dosegli donosa panjev z nizkimi satniki, čeprav je bilo v njih število obeh isto. Špekulativno ni pital, pač pa je spomladi dokrmil družine z medom.

Sam sem večkrat opazoval in razmišljal o vzrokih večjega donosa in na podlagi diskusij z drugimi čebelarji prišel do sledečega zaključka v prid nizkemu satniku:

1. Spomladi se čebele neprimerno hitreje razvijajo v panjih z nizkimi sati. Saj so stari dolenski čebelarji radi delali nižje panje, da pa ne bi zmanjšali v njih prostora, so jih širili. Nekateri so bili tudi do 40 cm široki. To jim je narekovala izkušnja.

2. Panj z nižjimi sati je na višku moči, ko narava nudi dovolj nektarja, to je v mesecu maju in juniju. Pri normalnem panju pa doseže družina vrhunec, ko ni več paše ali ko že pojenja. Zato imamo v juliju polno čebel in prazna medišča.

3. Ker ima panj z nižjimi sati zadosti za bero sposobnih čebel v maju, družina tudi v skromnih razmerah nekaj prinese v medišče.

4. Ker je panj z nižjimi sati za 10 cm manjši, panje lahko zložimo v 4 vrste.

Ugotovljeno pa je, da v AŽ-panju z 9 sati 21×41 cm čebele raje roje kot v normalnem panju, kar je samo po sebi umevno. To hibo bi odpravili če bi jih razširili na 10–12 satov.

Panj na 9 satov z nižjo mero je preizkušen pri velikem številu tukajšnjih čebelarjev in so se ga trdno oprijeli, ker je v njem boljši donos medu.

Omenil bi na koncu še naprednega avstrijskega čebelarja ing. Jožefa Lüfteneggerja, ki je na podlagi mnogoletnih izkušenj ugotovil, da je za srednje in skromne pašne razmere najugodnejša mera 20×40 cm. Medtem ko je prej čebelaril z avstrijskimi satniki z zunanjo mero 25,5×42,6 cm, je po stopoma prišel na zgoraj omenjeno nižjo mero. (Glej ing. Josef Lüftenegger: »Die Grundlagen der Bienenzucht«!)

Zato pozdravljam sklep upravnega odbora Zveze čebelarških društev za Slovenijo s prošnjo, da naj tudi drugi čebelarji povedo, kaj mislijo o nižjem satniku v AŽ-panju. Le tako bomo res prišli do pravega zaključka.

Sodobni AŽ-panj

Gradilni satnik in pitalnik.

V zadnjem poglavju naših razglabljanj o sodobnem AŽ-panju bomo spregovorili še na kratko o gradilnem satniku in novem pitalniku, s katerim krmi-mo čebele v okencu plodišča ali medišča. Seveda bi bilo še dovolj drugih vprašanj, ki so v ozki zvezi s sodobnim AŽ-panjem, tako n. pr. barvanje panjev, najpotrebnejše orodje itd., toda o tem kdaj drugič. Vzrok, da sem združil v eno poglavje dve tako različni stvari, kot sta gradilni satnik in pitalnik, pa je ta, da sta oba vdelana v okence.

Gradilni satnik ni nikakršna iznajdba, ki bi bila tako revolucionarno posegla v čebelarstvo, kot je n. pr. iznajdba satnice, točila ali celo premičnega satnika. Pripovedujejo, da sta ga uporabljala prva v svojih panjih s premičnim satjem Gravenhorst in Preuss. Ne da bi jima hoteli odvzemati zasluge, moremo reči, da sta prenesla z gradilnim satnikom v panje s premičnim satjem in satnicami (kjer morajo čebele graditi satje tako, kot zahteva od njih čebelar) čebelam vsaj delec tiste svobode, ki so jo imele v celoti v panjih z nepremičnim satjem. Gradilni satnik je torej v panjih s premičnim satjem le še **zadnji ostanek** svobodne graditve satja, iz katere čebelar lahko spoznava, kakšna je paša, kakšno je stanje v panju in kaj »nameravajo« čebele v najbližji bodočnosti.

Ker pa so satniki v modernih panjih prostorninsko navadno tako veliki, da čebele ne zgrade v njih v šestih dneh celega sata (sat v gradilnem satniku pa moramo vsakih šest dni izrezati, da žrke v njih preveč ne dorastejo), določimo za »gradilni satnik« približno le polovico satnika, ki ga zato vodoravno ali navpično pregradimo. V en del vdelamo satnico ali sat, drugi del pa pustimo čebelam za svobodno grajenje, t. j. spodnji ali zadnji del satnika. V panjih s prečno stavbo je to zadnji sat, v panjih z mrzlo stavbo pa stranski sat. Da bi bilo delo z gradilnim satnikom v panjih manj zamudno in lažje, ga je že Kuntsch vdelal v okence plodišča, tako da leži glede na druge satnike v panju prečno. Tudi v sodobnem AŽ-panju imamo v okencu prostor za graditev satja, le da gradilni satnik nadomešča **gradilna letev**.

V svoji znameniti knjigi »Imkerfragen« omenja Kuntsch med drugim tudi koristi, ki jih imamo od gradilnega satnika v panju. V gradilnem satniku čebele gradilke zidajo po svoji volji trotje ali čebelje satje, ki ga potem matica navadno zaleže. S tem zadoste svojemu življenjskemu nagonu in svoji delavoljnosti. Ne moremo trditi, da bi gradilni satnik preprečeval rojenje, lahko pa rečemo, da ga zmanjšuje bolj kot vsa druga sredstva, kajti, kjer je želja po delu in zaleganju, tam ni rojilnega razporedenja.

Zlasti spomladi ob dobri paši vidimo, kako si vsaka čebelja družina prizadeva graditi trotoyino. Če ne najde prostora drugje, jo gradi pod sati ali nad njimi. Da, celo to se dogaja, da podere čebelje celice in na njih mestu zgradi trotje. V panjih, kjer uporabljamo gradilni satnik, skoro ne bomo opazili takih stvari.

Nadalje je gradilni satnik termometer rojilne mrzlice, kot je trdil že čebelar Kramer. Družina, ki v primerjavi z drugimi družinami manj gradi, sploh ne gradi ali pa celo vleče matičnike v gradilnem satniku, se prav go-

tovo pripravlja na roj. Če kasneje matičnike podre, je to znamenje, da se je »premisnila«.

Prav tako je gradilni satnik termometer paše. Dobra paša priganja čebele h grajenju satja in tedaj celo v trotovinu nanašajo med.

Družine, ki tiho prelegajo, prenehajo z grajenjem. Kuntsch celo trdi, da nanese družine, ki imajo v panju gradilni satnik, več medu.

Poleg vseh zgoraj navedenih prednosti in koristi gradilnega satnika pa ne smemo pozabiti na to, da je gradilni satnik vir za pridobivanje najčistejšega in najlepšega voska.

V slovenski čebelarški literaturi omenja l. 1917 na 4. str. Slovenskega čebelarja A. Znideršič Kuntschev »satnik za nazidke« in po Kuntschu njegovo pomembnost. Vsaj v Slovenskem čebelarju ni ta članek vzbudil nobenega zanimanja. Leta 1936 je na 51. strani Slov. čebelarja A. Znideršič pod vplivom nemškega čebelarskega lista »Der praktische Wegweiser« znova načel to vprašanje. L. 1937 mu je na 9. strani Slovenskega čebelarja odgovoril H. Peternel in skoro v celoti zavrnil vse, kar je govorilo v prid gradilnemu satniku. Med drugim je trdil, da je delo z gradilnim satnikom težavno in zamudno, vrh tega pa da je tudi pridelek voska zelo majhen.

Več ali manj so skoro vse Peterneleove trditve ovrgli kasneje v istem listu J. Kajfež (1937), A. Znideršič (1938), V. Rojce (1938) in Š. Hladnik (1938). Peternelu seveda ni preostalo drugega, kakor da se je objektivneje lotil problema in končno priznal vsaj tiste koristi gradilnega satnika, ki jih res ni mogoče tajiti; in sicer, da čebele v panjih z gradilnim satnikom grade manj prizidkov, da je pridelek voska precejšen i. p.

Z gradilnim satnikom čebelarim že najmanj 15 let. Spočetka se kar nisem mogel privaditi nanj, a ker sem ga hotel preizkusiti, sem vztrajal in danes bi ga ne mogel pogrešati. Res je, da zvišuje porabo časa, ki je potrebna za delo okoli posameznega panja, toda ta čas vam je plačan materialno z voskom, duhovno pa z užitkom, ki ga imate, ko opazujete delo okoli gradilnih satnikov.

V teh zadnjih letih, ko sem z drugimi tovariši čebelarji precej prevažal čebele po svetu, sem v primerjavi s tistimi, ki ne uporabljajo gradilnega satnika, pridelal sorazmerno mnogo več voska. Celo letos, ko je bila izredno slaba letina, mi ga je dal vsak panj z graditvijo satja v gradilnem satniku povprečno po 10 dkg.

Ob splošnem pomanjkanju voska in njegovi vse večji uporabi v naši naglo se razvijajoči industriji, bi morali bolj propagirati njegovo pridobivanje.

Dr. M. Podgornik je dokončno vdela gradilni satnik v okence AZ-panja (1942) in Čebelarna ga je po njegovem načrtu začela izdelovati v svojih panjih. Mizar Nace Grom ga je še izpopolnil in danes imamo v AZ-panjih namesto gradilnih satnikov v pravem pomenu besede le gradilne letvice, kakršna je bila opisana že v 10. številki letošnjega »Slovenskega čebelarja«.

Težnja, vdela gradilni satnik (letev) v okence AZ-panja je nastala iz istih razlogov kot že pri Kuntschu: s tem naj bi bilo olajšano čebelarju opazovanje gradilnega satnika kakor tudi izrezovanje satja. Toda kmalu so se pokazale tudi nevspešne posledice. Čebele le redko začno na tem mestu graditi satje. S tem pa seveda izgublja gradilni satnik v okencu svoj temeljni pomen in seveda tudi okence z vdela gradilno letvijo, kakor sem že spredaj omenil.

Sam zato ne uporabljam več gradilne letvice v okencu, marveč stranski satnik v plodišču AZ-panja za graditev satja. Spočetka sem razpolavljal satnike s pokončno letvico na pribl. dve enaki polovici, od katerih mi je zadnja služila kot gradilni satnik. Kasneje pa sem se prepričal, da je boljša vodoravna razpolovitev satnika, čeprav moram pri izpodrezovanju potegniti iz panja cel sat. Ko sem uporabljal še za gradilni satnik zadnji del okvira, se mi je namreč ob dobrih pašah redno dogajalo, da so čebele potegnile sat, ki je bil neposredni sosed gradilnemu satniku tako, da je malone segal s svojo »oteklino« v gradilni satnik, ki ga zato nisem mogel izvleči iz panja. Sedaj ko uporabljam za gradilni satnik spodnjo polovico okvira, se mi več kaj takega ne zgodi in nimam več nobenih težav.

Letno v vsakem panju porežem po 8–10 zgrajenih satov, seveda če pridem med pašo vsak teden k čebelam. V nasprotnem primeru mi žrke preveč zrasede v satih, čebele jih pokrijejo in tak sat je treba izrezati in zavreči, zlasti če je zaležena trotočina.

Pitalnik, ki ga uporabljamo v okencu, je narejen iz lesenega okvira. Zgoraj je odprt, ob strani pa ga zapirata plošči iz lesonita. Njegove zunanje mere so take, da ga lahko vdenemo v zunanji okvir okenca, ko iz njega vzamemo notranji okvir. Mere posameznih delov so naslednje:

- 1 spodnja letev okvira: 297 mm×27 mm×13 mm
- 2 stranski pokončni letvi po: 200 mm×27 mm×13 mm
- 1 notranja lesenitna plošča: 297 mm×210 mm×5 mm
- 1 zunanja lesenitna plošča: 297 mm×195 mm×5 mm

Že iz zgoraj navedenih mer je razvidno, da morata biti pokončni letvici okvira na zgornjem koncu poševno prirezani, tako da je zunanja stranica za 15 mm krajša kot notranja, saj je razlika v višini lesenitnih plošč tudi 15 mm.

Pri zbijanju okvira se navpični letvi za 3 mm vtope v spodnjo letev, na kateri stojijo. Zato moramo prej spodnjo letev v zgornjo stranico 13 mm od obeh koncev 3 mm globoko zažagati in zažagani del z dletom oddolbsti. Preden okvir zbijemo, namažemo stične ploskve z gosto barvo, da ne bodo pozneje spuščale tekočine iz pitalnika. Ravno tako moramo namazati z barvo tiste stranice okvira, na katere bomo pribili lesenitni plošči. V notranjo lesenitno ploščo pa ne pozabimo pred tem še izdolbsti odprtine kakih 30 mm pod vrhom, in sicer 150 mm v dolžino in 10 mm v širino. Skozi to odprtino bodo namreč hodile čebele po hrano v pitalnik.

Če smo dobro merili, bo šel tako zbit pitalnik ravno v odprtino zunanjega okvira okenca. Da ne bo padel naprej, pribijmo na vsaki zunanji strani pokončne letvice pitalnika po dva žeblija (enega spodaj, drugega zgoraj), tako da bo šel pitalnik v okvir le 20 mm (debelina okvira okenca). Nazaj ne bo mogel pasti, ker ga bo držala prečna zapornica. Da čebele ne bodo tonile v pitalniku, položimo vanj primeren plavač, zgoraj pa ga zapremo s primerno prirezanim steklom, ki naj leži v utorih, narejenih zgoraj na notranji strani pokončnih letvic, kakih 15 mm pod robom. Raztopino, s katero krmimo, vlivamo v pitalnik, ne da bi odstranjevali steklo, kar skozi režo, ki nastane med spodnjim robom stekla in zunanjo lesenitno ploščo, ako steklo prej z žeblijem nekoliko odmaknemo.

V tak pitalnik lahko nalijemo več kot 1 liter hrane. Ker je pitalnik v višini čebeljega gnezda, jo čebele kmalu zasledijo in poberejo. Pitalnik zapira

Mere posameznih delov

Štev. ko-a	Mere neobdelanega lesa v milimetrih			cm ³	I m e	Kosov v panju	Mere obdelanega lesa v milimetrih			cm ³
	dolž.	širina	debelina				dolž.	širina	debelina	
I. Satnik										
1	400	26	18	3744.—	zgornja letev satnika	20	394	25	15	2955.—
2	400	26	13	2704.—	spodnja letev satnika	20	394	25	10	1970.—
3	265	26	11	3031.600	stranski letvi satnika	40	260	25	8	2080.—
Skupaj				9479.600	Skupaj				7005.—	
II. Obod panja										
4	640	630	25	20160.—	stranici	2	624	595	22	16336.320
5	424	630	25	13356.—	podnica in stropnica	2	404	595	22	10576.720
6	640	25	80	6400.—	utorne letve za stranici	5	624	19	65	3853.200
7	424	25	80	4240.—	utorne letve za podn. in stropn.	5	404	19	65	2494.700
Skupaj				44156.—	Skupaj				33260.940	
III. Dvojna prednja končnica										
8	370	440	18	2930.400	a) notranji stena prednje panjske končnice	1	366	410	16	240.096
9	370	65	25	601.250	spodnja deščica notranje stene	1	366	60	22	483.120
10	370	20	18	266.400	okvir zgoruje odprtine v prednji končnici: zgor. in spod. letev	2	366	16	16	187.392
11	90	35	18	113.400	stranski letvi	2	85	30	16	81.600
12	370	35	25	647.500	b) vmesni okvir prednje panjske končnice: zgor. in spod. letev	2	366	30	22	483.120
13	450	35	25	787.500	stranski letvi	2	437	30	22	576.840
14	310	35	25	271.250	srednja prečna letev	1	305	30	22	201.300
15	410	111	18	8276.720	c) deščice zunanje opaža in rednje končnice	4	404	106	16	2740.736
16	410	100	25	1025.—	lopnik zgornje odprtine	1	404	92	22	817.696
17	370	90	18	599.400	spodnja brada	1	366	80	16	468.480
18	370	35	30	388.500	premično žrelo	1	366	30	22	241.560
19	410	75	30	922.500	zgornja brada (trd les)	1	404	70	22	622.160
20	140	23	18	115.920	stranska podaljška spodnje brade	2	130	20	16	83.300
21	150	32	15	72.—	zapah za spodnje žrelo (trd les)	1	140	30	10	42.—
22	100	22	15	33.—	zapah za zgornje žrelo (trd les)	1	90	20	10	18.—
Skupaj				12050.740	Skupaj				4821.300	

AŽ-panja in poraba lesa

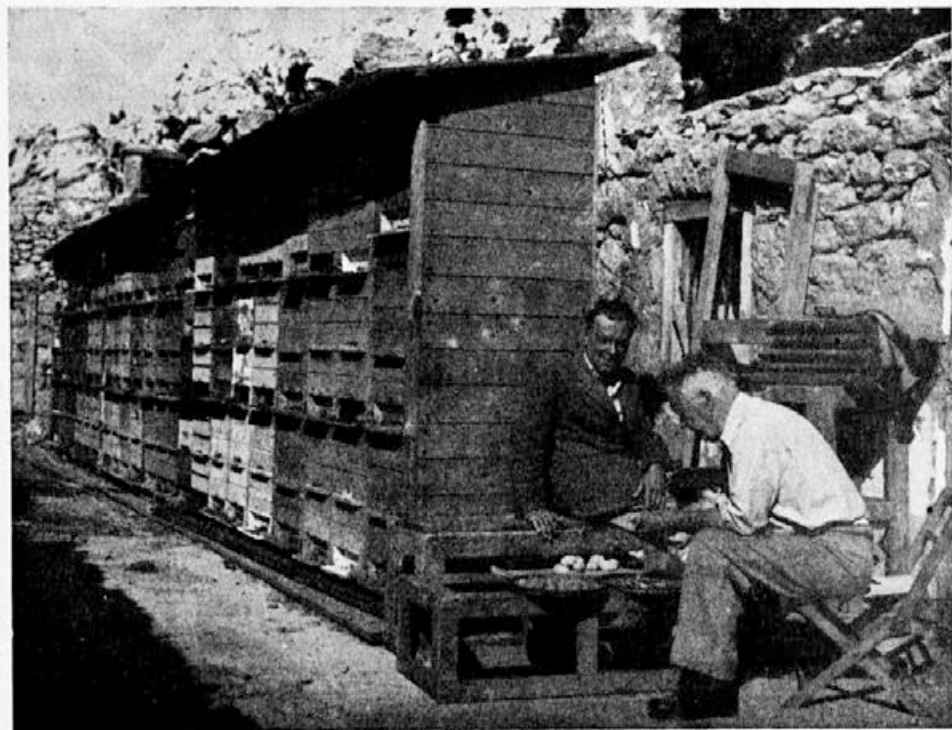
Štev. kosa	Mere neobdelanega lesa v milimetrih			cm ³	I m e	Kosov v panju	Mere obdelanega lesa v milimetrih			cm ³
	dolž.	širina	debelina				dolž.	širina	debelina	
IV. Okvir matične rešetke										
23	460	70	12	772.800	podolžni letvi	2	450	65	8	468.—
24	370	75	12	666.—	prečni stran-ki letvi	2	360	72	8	414.720
25	250	40	12	120.—	srednja prečna letev	1	245	35	8	68.600
26	240	140	12	806.400	pokrovec matične rešetke	2	230	135	8	496.800
Skupaj				2365.200	Skupaj				1448.120	
V. Okenci										
27	305	35	25	533.750	a) okence v plodišču: pokončni letvi zunanega okvira	2	295	30	22	389.400
28	370	35	25	647.500	prečni letvi zun. okvira	2	360	30	22	475.200
29	370	41	12	182.040	deščica za zapiranje spodnjega dela okenca	1	360	38	8	109.440
30	230	20	25	230.—	pokončni letvi notranjega okvira okenca	2	220	15	22	145.200
31	305	25	25	381.250	prečni letvi notranjega okvira	2	296	22	22	286.528
32	290	26	12	90.480	gradilna letvica	1	285	25	10	71.250
33	280	35	25	490.—	b) okence v medišču: pokončni letvi zunanega okvira	2	274	30	22	361.680
34	370	35	25	647.500	prečni letvi zunanega okvira	2	360	30	22	475.200
30	230	20	25	230.—	pokončni letvi notr. okvira	2	220	15	22	145.200
31	305	25	25	381.250	prečni letvi notranjega okvira	2	296	22	22	286.528
35	63	25	18	113.400	pod'ožki za prečni zapornici	4	60	22	16	84.480
36	400	30	14	336.—	prečni zapornici (trd les)	2	378	30	10	226.800
37	60	25	25	150.—	leseni vijaki (trd les)	4	50	19	19	72.200
Skupaj				4413.170	Skupaj				3129.106	
VI. Vrata										
38	610	70	25	2135.—	pokončni letvi okvira vrata	2	596	65	22	1704.560
39	380	70	25	1995.—	prečni letvi okvira vrata	3	376	65	22	1613.040
40	275	180	12	594.—	spodnja zautorzjena tablica	1	262	170	10	445.400
41	270	42	18	816.480	pokončni in prečni letvi polkna	4	260	38	16	632.320
42	210	210	12	529.200	zgornja zaut. tablica v polknu	1	200	200	10	400.—
43	330	30	35	346.500	ročaj na vratcih	1	320	22	30	211.200
Skupaj				6416.180	Skupaj				5006.520	
Les za en panj				78880.890	Les za en panj				54670.986	

vso odprtino v okencu, kar je še posebna prednost spomladi, ko je treba panje varovati mraza. S tem pitalnikom lahko krmimo, ne da bi prišli sploh s čebelami v stik. Steklo zgoraj pa nam omogoča pogled v pitalnik in ugotovitev, ali so čebele sprejele hrano ali ne.

S tem bi zaključil svoj spis o sodobnem AŽ-panju. Nisem ga pisal za čebelarje, ki že vse to vedo, ampak za tiste, ki so začeli šele po drugi svetovni vojni čebelariti tako na državnih kakor zadružnih posestvih; pa tudi zasebnikom je to znanje potrebno. Marsikje namreč vidimo po čebelnjaki še danes razne spačke AŽ-panjev, ki niso nastali zaradi mizarskega, marveč čebelarskega neznanja.

Če bo čas, bom v prihodnjem letu opisal AŽ-panj, ki je preurejen za daljše prevoze, in premičen čebelnjak. Seveda pa bodo ti opisi krajši, ker se bom lahko v njih oprl na letošnja izvajanja.

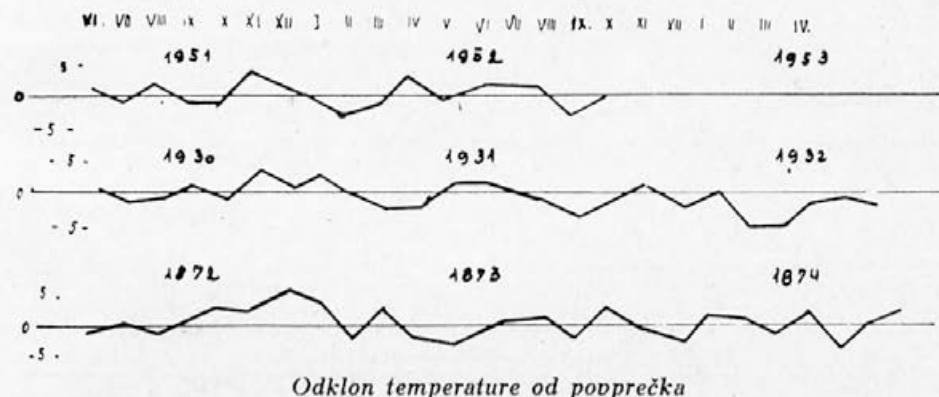
Na koncu prilagam še tabelo, ki kaže, koliko lesa potrebujemo za vsak posamezen del AŽ-panja in ves panj v surovem in obdelanem stanju. Sestaviti mi jo je pomagal tov. N. Grom, za kar se mu na tem mestu zahvaljujem. Prav tako se mu zahvaljujem za strokovni pregled vsega spisa in koristne napotke.

Čebele na žepkovi paši ob cesti, ki vodi iz Gračaca v Obrovac. Da je čebelnjak zavarovan proti burji, ki je na Velebitu dokaj pogost pojav, stoji med preostalimi zidovi porušene hiše. Čebelarji so si med ruševinami v ozadju uredili skromno bivališče in kuhinjo.

Kakšna bo letošnja zima

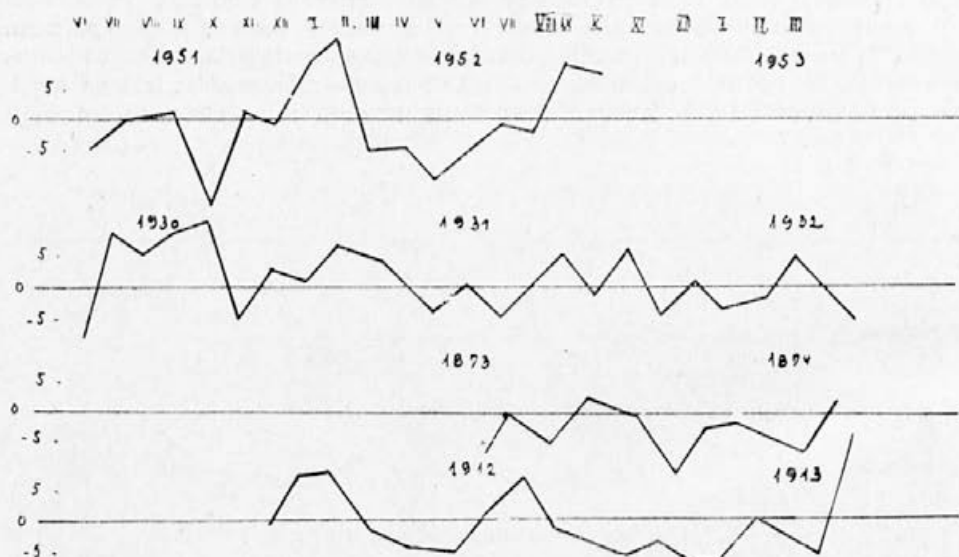
Dolgoročno vremensko napoved nam delno omogoča primerjava vremenskih prilik iz prejšnjih let. Imamo na razpolago 100-letno opazovalno dobo. Lahko si mislimo, da more tako obsežna opazovalna doba razkriti različne vremenske znake za dolgi rok, v našem primeru znake hudih in milih zim. Najpreprostejši postopek bi bil, da bi poiskali vse tiste primere, ki so bili po gibanju temperature podobni tekočemu letu. Takih primerov je bilo šest, toda po temperaturi sta najbolj slična le dva primera, namreč leto 1931 in leto 1873, po padavinah pa leto 1931, deloma leto 1873 in leto 1912. V pretežni večini ugotovljenih sličnih primerov je sledila jeseni, kakršno smo imeli letos, bolj ali manj dolga, huda in suha zima. Vendar kažeta najbolj slična primera (leto 1931 in leto 1873) tole razliko: december in marec sta bila obakrat hladna, januar obakrat prav topel, februar leta 1932 izredno hladen, leta 1874 pa topel. To protislovje si tolmačimo z zakasnitvijo procesa v prvem primeru (leto

Odklon temperature od povprečka

1873-74) proti drugemu (leto 1931-32). Oba procesa pa sta si bila zelo podobna. Važno je tudi dejstvo, da je bil v obeh primerih pozitivni odklon temperature januarja, oziroma leta 1873-74 tudi februarja, manjši kakor v oktobru in v novembru. Letos pa temperaturni odklon sploh ni prekoračil normalne vrednosti, četudi je bil znatno manjši kakor v septembru. To bi pomenilo, da **otoplitev sredi zime ne bo tolikšna, da bi bil n. pr. januar res topel**. Nadaljnji pregled temperaturnih krivulj kaže, da se je v obeh primerih ponovil negativni odklon iz prejšnje zime. Tako se je negativni odklon v februarju leta 1873 ponovil leta 1874 v marcu; negativni odklon v marcu in aprilu leta 1931 pa se je ponovil v februarju in marcu leta 1932. V prvem navedem primeru imamo torej trinajstmesečni ritem, v drugem pa enajstmesečni. Letošnje gibanje temperature je nekako na sredini med obema (glej grafikone!), kar bi dalo podlago za domnevo, da **bo letos december najhladnejši mesec**, vendar po obrazloženih sličnosti med oktobrsko in januarsko temperaturo tudi januarja in februarja ni pričakovati pozitivnega odklona mesečnega povprečka od normale. **Marec bo zopet izredno hladen**. Drugi tehtni argumenti pa nam razode-

vajo, da bo tudi februar hladen. Leta 1952 je bila namreč zima po cirkulacijskih sistemih bolj slična zimi leta 1931, kot zimi leta 1873. Leta 1952 je bila zima hladna le v alpskih deželah, medtem ko je bila drugod mila. Vzrok hladne zime leta 1952 je bilo izžarevanje snežne odeje, ki je pokrila področje okoli Alp, v krajih brez snežne odeje pa ni bilo negativnih temperaturnih odklonov. Šele marca 1952 so se pojavili pravi valovi mraza (po cirkulacijskih sistemih). To dejstvo govori za večjo sličnost med zimama leta 1952 in leta 1931. Zato bi mogli pričakovati, da bo februar leta 1953 hladen. Za hladen februar govori tudi dejstvo, da ima letos že tretji jesenski mesec podnormalno temperaturo, medtem ko je bil oktober leta 1873 izrazito tople. Poleg tega kaže pretežna večina drugih, tukaj navedenih sličnih primerov v februarju večji ali manjši negativni odklon temperature. Upoštevati je tudi treba, da bo letoš-

Odklon množine padavin od povprečka

nja zima padla v oni šestletni cikel hudih zim, ki ga je ugotovil slavn raziskovalec kolebanja podnebnih razmer Groissmayr. Po njegovi trditvi nastopajo najhujše zime v letih $1885 + 6n$. Huda zima seveda ni vsako šesto leto, marveč le v naštetih letih. Sicer so znane tudi izven tega cikla hude zime, vendar jih je mnogo manj kot v ciklu.

Glede padavin obetajo vsi slični primeri v splošnem suho zimo. Le v času milejšega razdobja sredi zime se bo množina padavin dvignila. Snega potemtakem ne bo v nižinah preveč, pač pa moramo računati ob koncu zime, t. j. v februarju ali celo v marcu z večjim množinam snega, ki bodo padle v kratkem času. Spomladi, t. j. aprila ali maja, je nastopilo v vseh šestih primerih, na katere se opiramo pri napovedi, izdatno deževje in negativni odklon temperature.

Glede na našete ugotovitve je treba pričakovati, da bo zima v l. 1952-53 zgodnja (od konca novembra), dolga (do srede marca), hladna in v splošnem

suha. Snega razen ob koncu zime ne bo preveč. Sredi zime je pričakovati mi-
lejše razdobje; januar bo torej povprečno toplejši od sosednjih mesecev.

Navedeni pregled daje statistično osnovo za napoved. Sinoptična osno-
va, ki temelji na primerjavi kart letošnjih vremenskih razmer s kartami pov-
prečnega vremena (karta mora obsegati najmanj vso severno poloblo), nam
pove, da je letošnje gibanje zraka znatno prehitelo ustrezni letni čas. Saj so
se pojavile prave zimske razporedbe vetrov že v septembru, v novembru pa
je začel nenavadno močno delovati sibirski »vremenski stroj«, ki proizvaja
mnogo več hladnega zraka kot običajno v tem letnem času. To dejstvo govori
v prid hladne zime, potrjuje torej to, kar smo dognali statistično.

V Ljubljani, 11. novembra 1952.

Pripomba uredništva: Po zgornji vremenski napovedi znanega ljub-
ljanskega meteorologa bo december najhladnejši mesec sedanje zime. Januarja
bo mraz nekoliko popustil, vendar se temperatura ne bo dvignila dosti nad
ničlo. Februar bo zmerno hladen, marec pa izrazito mrzel. Večje množine
snega moramo pričakovati v januarju in ob koncu februarja ali v začetku
marca. Razmeroma hladna in deževna bosta najbrž tudi april in maj.

Ta vremenska prognoza obeta našim čebelarjem hude čase. Zadnjikrat so
se spreletele in temeljito otrebile 29. novembra. Tudi naslednji dan so še
izletavale, vendar ne na splošno. S tem dnem se je začel zanje zimski pripor,
ki bo morda trajal tja do srede marca. Prav malo je upanja, da bodo ujele
v januarju nekaj ur toplega vremena, ko se bodo lahko znova očistile; še
manj v februarju. To bo usodno zlasti za tiste družine, ki so jim čebelarji
dopolnjevali zimske zaloge s sladkorno raztopino v mrzlih dneh novembra
in imajo sedaj nezadostno predelan sladkor v satih. Ta sladkor jim bo bolj
škodoval kot koristil, saj bo griža ob tako dolgem priporu skoraj neizbežen
pojav. Ker smo denaturirani sladkor, kakor je to pri nas že v navadi, tudi
letos kasno prejeli, bo takih družin precej. V marcu pa nas čaka ista nadloga
kakor lani. Za slovo nam jo bo zima zagodla z novim snegom, v katerem bo
obtičalo nešteto naših čebel, ki jih bo nepredelan sladkor prisilil k trebljenju
izven panja ob količkaj ugodni temperaturi. Vsak tak izlet bo zapustil v
njihovih vrstah občutne in skoraj nenadomestljive vrzeli.

Po vsem tem bo razvoj družin že splošno počasen. V aprilu ne bo dosti
hitrejši, ker bo bero na prvih spomladanskih cvetlicah oviralo deževno vreme.
Ker se bodo vremenske nevšečnosti zavlekle celo v maj, je vprašanje, ali
bodo mogle čebele izkoristiti bero na sadnem drevju in na akaciji. Zaradi
oslajenosti družin pa ta bera itak ne bo izdatna. Na »domačo oskrbo«
bodo torej čebele navezane 7 do 8 mesecev, zaradi hudega maraza v decembru in
februarju pa bodo porabile v tem času več medu kot v normalni zimi.

Poraba hrane je v pravih zimskih mesecih naravnost malenkostna, v
nesezonskih mesecih, če jo primerjamo s porabo v poletju, razmeroma majhna.
Na grobo računano, potroši prezimujoča družina v oktobru 1 kg medu, v no-
vembru in decembru pa pol kilograma, v januarju zopet 1 kg, v februarju
poldrug kilogram, v marcu 2,5 kg in v aprilu 3 kg, skupaj od začetka oktobra
do konca aprila približno 10 kg. V poletnih mesecih je potrošnja zaradi vzreje
zalege petkrat večja. V maju poskoči na 7 kg, v juniju na 13 kg in v juliju
na 15 kg. V avgustu pade na 10 kg in v septembru na 5 kg. Skupna poletna
poraba od začetka maja do konca septembra znaša 50 kg na panj. Če je torej
dala kaka družina čebelarju 40 kg pridelka, kar ni tako redek primer ob
dobrih letinah, in se je pri tem še oskrbela z zadostno zimsko zalogo, je
nabrala med letom cel stot medu, medečine pa vsaj pol stota več. Razen
tega so pretovorile čebele s cvetlic v sate še 50 kg peloda in nanosile 30 l vode.
V teh številkah se pač kaže občasno vredna marljivost tako neznatnih
živalic.

Porabo hrane zvišuje pozimi šibkost družine in temperatura pod le-diščem. Po Taranovu porabi slaba družina 60 odstotkov več hrane kakor srednjemočna, močna pa 60 odstotkov manj. Kako se poraba s stopnjujočim se mrazom zvišuje na vsakih 24 ur, kaže razpredelnica, ki jo posnemamo po Wilhelmu Jebsenu iz Archiva für Bienenkunde 1952.

Temperatura v stopinjah po C		Toplotna razlika b-a	Toplotno izža- revanje v ‰	Poraba medu v gramih vsakih 24 ur
a) v panju	b) v zimski gruč			
+ 5	+ 25	20	0	26
+ 4	+ 24	20	0	26
+ 3	+ 23	20	0	26
+ 2	+ 22	20	0	26
+ 1	+ 21	20	0	26
0	+ 20	20	0	26
- 1	+ 20	21	5	27,3
- 2	+ 20	22	10	28,6
- 3	+ 20	23	15	39,9
- 4	+ 20	24	20	31,2
- 5	+ 20	25	25	32,5
- 6	+ 20	26	30	33,8
- 7	+ 20	27	35	35,1
- 8	+ 35	43	115	55,9
- 9	+ 35	44	120	57,2
- 10	+ 35	45	125	58,5
- 15	+ 35	50	150	65
- 20	+ 35	55	175	71,5
- 25	+ 35	60	200	78
- 30	+ 35	65	225	84,5

Ne da bi se spuščali v podrobna razmotrivanja o razmerju med zunanjo temperaturo in temperaturo znotraj panja, ki ni v območju zimske gruč, moremo ugotoviti iz zgornje razpredelnice, da je poraba do 0° C nekako normalna: dnevno 26 g. Nato se z vsako stopinjo mraza do -7° C dvigne za 1,3 g. Med -7 in -8° C je še enkrat tolikšna, pri -2,5° C pa kar trikrat večja. Glede tega in glede naše vremenske prerokbe, moremo sklepati, da bodo porabile srednjemočne družine to zimo kaka 2 kg več medu kot druga leta. Brez skrbi je potemtakem lahko le čebelar, ki je zazimil panje vsaj na 12 kg medu. Kdor je tešil svojo vest pri zazimovanju z zgodnjim spomladanskim dopitavanjem, se je najbrž to zimo uračunal. Pokladanje manjkajoče hrane bo omogočeno, kakor sledi iz razmotrivanj našega napovedovalca, v najboljšem primeru šele sredi marca, do tedaj pa bodo vzdržale samo tiste družine, ki imajo kakih 8 kg zimske zaloge.

Ker je bila pretekla zima naravnost porazna, so skoraj vsi čebelarji družine jeseni dokrmili, ker pa je bila cena nezatrošarinjenemu sladkorju letos mnogo večja kot sicer, so z njim varčevali in jim dodali le najnižjo zalogo. Prepričani smo, da je v Sloveniji več kot tretjina čebeljih družin, ki nimajo potrebnih 8 kg zimske hrane. Vse te bodo popadale, še preden jim bodo mogli čebelarji priskočiti na pomoč — pod pogojem seveda, če se bo vremenska prognoza našega napovedovalca stoddstotno uresničila. No — mi bi mu prav nič ne zamerili in bi ga prav nič manj ne spoštovali, če bi se ne!

Mesečna navodila

(Nadaljevanje in konec)

Mislim, da imamo vsi čebelarji po končanem krmljenju jeseni oziroma po zazimljenju naših ljubljenih čebelic občutek sproščenosti in zadovoljstva. Približno tako nam je, kakor če damo zvečer spat živahne otroke in potem, ko je končno mir, sproščeno zadihamo. Toda ta mir pri pravem čebelarju ne traja dolgo. Pri čebelah seveda sta mir in počitek v zimskem času najvažnejša stvar. Nič jih ne sme motiti, ne treslaji, ne miši, ne ptice; predvsem pa ne roke radovednega čebelarja, ki bi hotel videti zimsko gručo čebel, kje in kako sedi. Toda četudi nima čebelar sedaj s čebelami pravih stikov, je dovolj dela. Treba je stopiti voščine, pripraviti satnice, razrezati letvice in zbiti iz njih satnike, napravljene okvirčke zažičiti, popraviti to ali ono orodje, dati delati panje, če je v načrtu razširjenje čebelarstva, preurediti stare še nenaseljene panje itd. Sedaj pa je tudi čas za teoretično izpopolnjevanje. Poleti je bilo marsikatero vprašanje, marsikatero interesantno doživetje potisnjeno ob stran z majhno opazko v čebelarškem dnevniku. Marsikateri članek v strokovnem listu se je zdel čebelarju važen, a ga je zaradi prezaposlenosti prebral v naglici in odložil za pozneje. Sedaj ko je delo pri čebelah končano, lahko to popravi. Prišli so dnevi premišljevanja in sanjarjenja, dnevi dela z žago in obličem. To so dnevi priprav za prihodnjo pomlad.

Za uspeh v čebelarstvu ne zadostuje zgolj praktično delo, temveč je treba poznati tudi čebelo in njeno življenje, treba je biti poučen o zakonih, ki vladajo v čebelji družini in v splošni prirodi. Zato naj čebelar vedno znova prebira svoj strokovni list, čeprav že dolgo čebelari in misli, da ne bo našel nič novega v njem. Res je, da se snov v časopisu ponavlja, a to je potrebno zaradi začetnikov, ki morajo biti poučeni vsaj o najpotrebnejšem. Pa tudi za izkušenega čebelarja se najde v listu vedno kaka novost, često kaka vzpodbuda, ki jo bo lahko s pridom uporabil v novi sezoni. Neredko se zgodi, da najde v člankih znanstvene vsebine odgovor na probleme, ki so ga morda že dolgo mučili, a jih ni mogel rešiti. No, za začetnike je v njem pač dovolj paše in odgovorov na razna vprašanja. Tu so kašipota in nasveti, brez katerih ne more nikamor naprej; le pravilno jih mora tolmačiti in ne na slepo kopirati. Tudi slovenskih čebelarških knjig je nekaj na razpolago. Dobra je n. pr. Verbičeva knjiga »Vzrejjajmo najboljše čebele«, brez katere ne bi smel biti noben čebelar. Tehten je Lakmayerjev »Umni čebelar«, sodobnejši Jugov »Praktični čebelar«, le žal, da je bil že med vojno razprodan.

Vsakdo, ki se ukvarja s čebelarstvom, tudi začetnik, občuduje umetnost narave, a je vedno ne more doumeti. Mnogovrstni so pojavi, na katere naleti v svoji praksi. Kdor o njih razmišlja in išče pojasnila v knjigah, pa se polagoma le dokoplje do resnice.

V svojih mesečnih navodilih sem skušal bralcem, zlasti začetnikom, pokazati glavne smernice za pravilno opravljanje čebel po mescih. Kolikor so bila moja izvajanja pomanjkljiva, naj jih dopolnijo z navodili iz prejšnjih letnikov »Slovenskega čebelarja« ali iz knjig, ki sem jih navedel. Želim pa, da bi našli v mojih navodilih vsaj začetniki nekaj pobud za napredno čebelarjenje. Hkrati želim vsem čebelarjem in bralcem našega lista srečno, veselo in medeno leto 1953.

Čebelarke opazovalnice v oktobru

Po zapadnih in južnih predelih Slovenije je bilo v oktobru dokaj ugodno vreme. Čebele so ob sončnem vremenu živahno izletavale in donašale obnožino prav do konca oktobra. Po teh krajih so čebele nabrale zimsko zalogo. Zaznani so prav krepke in živalne družine. Opazovalci s Štajerskega pravijo, da ne pomnijo tako slabe čebelarke letine že 20 let. Ker je ajda na Štajerskem popolnoma odpovedala, so morali čebelarji čebelje družine združevati in združenim dopolniti zimsko zalogo s sladkorjem. Mnogi pa ga niso prejeli pravočasno. Če bo količaja ugodno vreme, bodo krmili v novembru ali pa v marcu. Z denaturiranim sladkorjem so čebelarji zadovoljni, želijo pa, da bi se žaganje pred uporabo presejalo.

Več opazovalcev javlja, da je v drugi tretjini meseca padla občutna slana. Sneg je pobelil gore prav nizko. Padlo ga je nekaj celo po Dolenjskem.

Najvišjo temperaturo 26° C izkazuje Tinjan, najnižjo — 3° C pa Predvor pri Kranju.

V oktobru so porabile družine povprečno po 133 dkg hrane, srednja mesečna temperatura je bila 11,1° C, izletnih dni je bilo povprečno 20, deževnih pa 12. Sonce je sijalo povprečno 114 ur.

Opazovalnice v oktobru	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali pora- bil dkg	Sred. mes. topli- na	Dnevi		Son- čni sij v urah
	I.	II	III			iz- letni	de- ževni	
	mesečni tretjini/dkg							
Breg — Tržič	— 90	—	— 20	—110	9,7	15	14	110
Predvdor	— 60	— 40	— 55	—155	8,9	18	10	82
Virmaše	— 60	— 35	— 40	—135	10,—	19	16	108
Dražgoše	— 60	—	—	— 60	7,4	7	18	86
Tinjan	—	—	—	—	11,—	17	9	124
Moščen. Draga	— 90	— 60	— 40	—190	18,9	31	11	130
Renče	— 60	— 55	— 50	—165	14,7	25	14	106
Brest	— 80	— 50	— 30	—160	—	17	18	55
Kalce	—	—	—	—	—	—	—	—
Zerovnica	— 65	— 45	— 20	—130	9,7	15	17	120
Livold	— 30	— 50	— 60	—140	9,8	19	9	182
Črmošnjice	— 50	— 80	— 55	—185	—	24	16	—
Krka	—100	— 10	— 30	—140	—	25	9	97
Novo mesto	—	— 50	— 35	— 85	11,—	24	9	148
Grm - Miklarji	— 10	— 45	— 45	—100	11,—	23	9	—
Dragatuš	—	—	—	—	—	—	—	—
Dobova	—	—	—	—200	10,—	27	5	125
Selnica ob Dravi	— 30	— 20	— 30	— 80	8,4	16	11	132
Sv. Lovrenc na Poh.	—	—	—	—	—	—	—	—
Sv. Lovrenc na Dr. p.	— 75	— 40	— 45	—160	9,7	25	13	152
Donačka gora	—	—	—	—	9,7	26	10	93
Bučkovci	— 50	— 15	—	— 65	9,6	19	10	165
Cezanjevci	—	—	—	—	—	7	16	75
Pristava	— 35	— 35	— 25	— 95	—	26	8	149
Prosenjakovci	— 60	— 70	— 80	—210	9,—	21	11	149
Lendava	—	— 20	— 25	— 45	12,9	14	11	76
Povprečki	—	—	—	— 130	10,6	20	12	117

OSMRTNICE

† ANTON BRAČKO

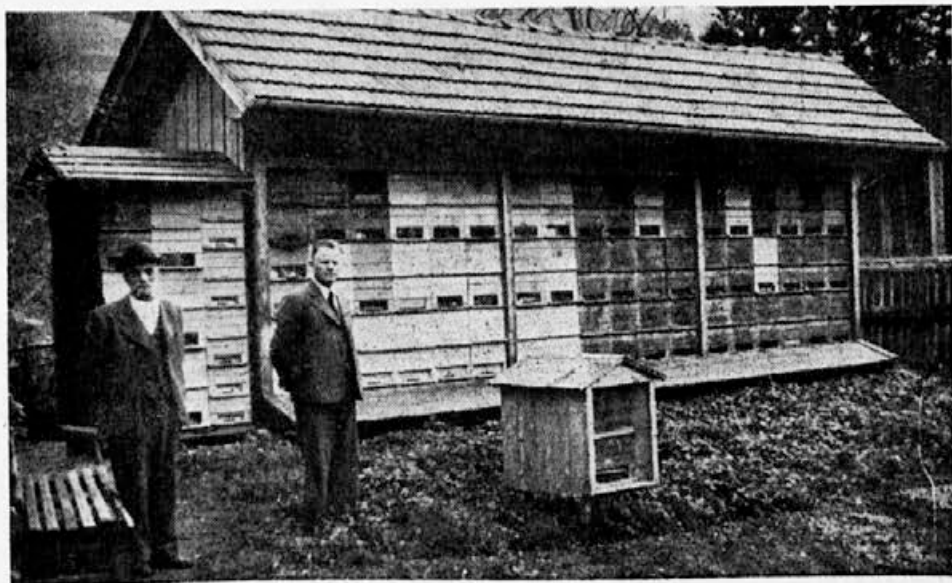

Sredi pomladnega kipenja, ko so se sadna drevesa v vrtovih spremenila v mogočne šopke in je travnike ob Sotli pobelila penša, nas je za vedno zapustil predsednik Čebelarske družine Podčetrtek tovariš Anton Bračko iz Imenega. Smrt ga je iztrgala ne le njegovi dobri družini, prijateljem in znancem, ampak tudi nam čebelarjem. Zaradi bolezni ni več mogel uživati lepote prebujajoče se pomladi, le z bolniške postelje je poslušal šum čebel in spremljal v mislih njih razvoj.

Nad 40 let je čebelaril. V tej dolgi dobi je preizkušal razne panje, dokler ni končno ostal pri naših žnideršičevcih. Zelo se je zanimal za napredno in sodobno kmetijstvo, zlasti za sadjarstvo, živinorejo in čebelarstvo.

Pokojnik nas je zapustil v starosti 72 let na Markovo. Čebelarji smo z njim izgubili svojega najstarejšega člana in predsednika. Svojo funkcijo je vestno opravljal od ustanovitve čebelarske družine do leta 1946. Osirotel je naš panj, osirotela je naša družina. Bil je mož, kakršnih je malo.

Naj bo dragemu pokojniku naša sveta slovenska zemljica lahka, saj jo je pokojni Tona, kakor smo mu rekli po domače, nad vse ljubil in spoštoval.

Čebelnjak Franca Marinčiča, čigar osmrtnico smo objavili v 9. št.

Čebelarški zapisniki. Na košček krede naletiš skoraj v slehernem čebelnjaku. Z njim si zapisuje čebelar na vratac panja ali v njegovi notranosti različne opazke začasnega pomena, kajti vse se prej ali slej hote ali nehote izbriše, izgubi.

Čebelarških zapisnikov pa velika večina čebelarjev ne vodi. A zakaj ne? Morda iz malomarnosti ali zaradi neznanja? Po največ pač zaradi tega, ker se jim zdi, da so nepotrebni. Medu vzamejo čez poletje, kolikor ga nanosijo čebele; jeseni pa jim dodajo, da ga imajo zadosti za zimo; med prodajo in denar shranijo ali porabijo; matice puste, da se obnavljajo same; če kak panj ostane brez nje, jim jo dodajo ali mu pridružijo drug panj. Torej čemu delati zapisnike?

Vsekakor pa so čebelarški zapisniki koristni za vsakega čebelarja, ki si prizadeva, da se v svoji stroki izpopolni in izboljša svoje čebelarstvo. Katere zapisnike naj vodi čebelar? Po mojem mnenju bi moral imeti troje zapisnikov in sicer:

1. Dnevnik, v katerega zapisuje od tu in tam svoja opazovanja o vremenskih razmerah, o pašnih prilikah in neprilikah, o razvoju čebel in sploh vse, kar najde posebnega v svojem čebelarstvu. To mu bo pozneje lahko služilo kot nauk in kot navodilo za boljšo oskrbo čebel, bo mu pa tudi v razvedrilo v zimskem času. Naj nikogar ne straši ime »dnevnik«, ker s tem ni mišljeno, da ga mora čebelar vsak dan vzeti v roke in vsak dan nekaj vanj zapisati; zadostuje, da ga uporablja, kadar opazi kaj posebnega, kaj takega, kar si je vredno zapomniti, in ko mu dopušča čas.

2. »Glavno knjigo«, če jo hočemo tako imenovati, v katero vnaša vse, kar ukrene med letom pri posameznih panjih. Kakšna naj bo? Vsak čebelar si jo lahko zamisli po svoje, da le deloma ustreza namenu. Prav dober je načrt ing. Riharja, objavljen v zadnjem zvezku »Slovenskega čebelarja« lanskega leta.

3. Spisek dohodkov in izdatkov ali blagajniško knjigo. Pri vsakem go-

spodarstvu je tak spisek potreben in ravno tako pri čebelarstvu; saj iz njega razvidiš svoj napredek, kar te vzpodbuja k širjenju in izpopolnjevanju obrata. Najpreprostejši človek si bo znal napraviti v majhnem zvezku tak zapisnik. Zapisuje vse dohodke in izdatke, konec leta pa odšteje manjšo vsoto od večje, da izve, ali ima dobiček ali izgubo.

Kako si pa napraviš zapisnik po vzoru ing. Riharja?

Kupiš si zvezek, kakršnega pač moreš dobiti. Če ima premalo listov, vzemi dva! Ne odrezuj listov, da bi napravil zgoraj na prvem in zadnjem listu zvezka glavo (francosko glavo)! Vzemi polo papirja in odreži od nje 6 centimetrov širok in toliko dolg trak, kot je dolg odprt zvezek. Načrtaj navpično na njegovo dolžino razpredelnico in napiši v njo besedilo. (Najbolje je, če ga daš napisati na pisalni stroj.) Pisati začni od leve proti desni besedilo, ki ga vidiš na vzoru od zgoraj navzdol. Izpusti »št. panja«, namesto tega pa napiši »leto«. Ko si to delo končal, prilepi list na tanko lepenko, ki naj bo 6 cm višja od zvezka. To sedaj lahko prilepiš na zunanjo stran ovitka, tako da besedilo gleda iz zvezka. V zvezku samem napišeš na levem oglu levega lista številko panja in, če hočeš, še kaj drugega. Ko si navpično na vseh straneh še potegnil črte rubrik, je tvoje delo končano in lahko začneš z vpisovanjem podatkov.

Abres.

Kdo je pravzaprav iznašel premični sat? Nekdanjemu lovcu na čebele ali pravilneje na med je nekega dne padlo v glavo, da bi bilo mnogo ugodneje prenesti čebele na dom, namesto da jih na slepo srečo išče v drevesnih duplih in skalnih razpokah po obširnih in oddaljenih gozdovih. Izsekal oziroma izžgal je votel štor z duplino, v kateri je bila čebelja družina, in ga postavil ali položil na primeren prostor v bližini svojega bivališča. Prvi korak k domačemu čebelarstvu je bil s tem storjen.

Ljudje so pozneje uporabljali panje vseh mogočih oblik in jih izdelovali iz najrazličnejših snovi; prav jim je prišlo vse: les, drevesna skorja, plutovina, opeka, glina, blato, trsje, srobot, vrbove šibe, slama in podobno. Vendar so vsi ti panji najbrž več tisočletij ostali prazni, kot je bil prvotni štor ali klada. Šele pred dobrimi sto leti je z izumom premičnega satja napravilo čebelarstvo odločilen korak naprej.

Komu gre zasluga za preobrat tako daljnosežnega pomena? Nekateri trdijo, da je to Francois Huber (1750—1831), slepi švicarski naravoslovec, ki se je uspešno ukvarjal z najrazličnejšimi čebelarskimi problemi. Da bi čebele lažje opazoval, je skonstruiral poseben panj, ki je bil sestavljen iz samih okvirov. Po zagotavljanju drugih gre prvenstvo Ukrajincu Petru Ivanoviču Prokopoviču (1773—1850), ki je, ne da bi vedel za Hubera, skoraj istočasno uporabljal premične okvire v svojem panju, čebelaril na debelo s tisoči takih panjev in vzdrževal posebno čebelarsko šolo. Nemški glas je bil do nedavna najmočnejši in ta je trdil, da je bil Dzierzon (1811—1906) tisti, ki je že pred letom 1845 sestavil prvi praktični novodobni panj, medtem ko so ameriški čebelarji trdno prepričani, da je na tako misel prvi prišel njihov pastor Lorain Langstroth (1815—1898). Angleži imajo kar dva kandidata za to mesto in sicer nekega Neighobura in majorja Munna. Škoti pa resno verujejo, da se je zamisel premičnega sata porodila v glavi njihovega rojaka Roberta Kerra iz Stewartona.

Po drugi strani imamo dokaze, da so že stari Grki uporabljali v čebelarstvu koše, opremljene z letvicami ali palicami, na katere so čebele pritrjevale satje. Abbe Della Rocca (*Traites complets sur les abeilles*, Paris 1790), ki je v Janševi dobi čebelaril na Egejskem otoku Syri, sicer pravi, da je bila ta stvar takrat po Grčiji že pozabljena, pač pa da čebelarijo v tako urejenih koših še na otoku Kreti. Della Rocca je čebelaril v lesenih panjih, ki jih je po grškem vzoru opremil z letvicami. Mnogo se je bavil tudi z narejanjem rojev in je pri tem prišel tako daleč, da je zaležen z matičnikom preprosto

preložil v pravkar narejeno družino. Potemtakem bi moral v tekmi izumiteljev premičnega satja nastopati tudi on. Približno istočasno je uporabljal letvice v svojih panjih z nastavki nemški čebelar J. L. Christ (1735—1813), moravski čebelar Wunder pa baje še pred njim in Dzierzonom. Okoli leta 1840 je tudi že Madžar Szarka čebelaril v velikih podolžnih panjih z okviri za satje. Na Württembergem je S. Fr. Wurster leta 1786 izdal navodila za čebelarjenje v panjih z nastavki, ki so bili opremljeni z letvicami. Na letvice je pritrjeval ozke trakove satja kot osnovo za nadaljnje delo čebel.

S pravkar naštetimi pionirji še ni povsem izčepana vrsta imen, ki bi prišla v poštev za odgovor na naše vprašanje, kdo je izumitelj premičnega sata. Iz povedanega pa sledi, da je prepir o pravem iznajditelju premičnega sata jalov. Kakor toliko drugih iznajdb in izboljšav tako tudi moderni panj s premičnim satjem ni plod dela posameznika, ampak rezultat razmišljanj, poskusov in naporov mnogih mislecev, ki so vsi stremeli za istim ciljem. Njihovi poskusi so dozorevali ter ob primernem času prodrli in obveljali.

Deel.

Odkod čebele z rumenimi progami na zadku. To vprašanje se nehote vsiljuje čebelarju, ko ga med opravljanjem kake čebelje družine preseneti večji ali manjši odstotek čebel z rumeno progjo na drugem zadkovem obročku. Problem rumenoprogastih čebel ni tako preprost in predstavlja še danes izredno trd oreh tudi za razgledane čebelarske glave. Gotovo je samo to, da se večji odstotek takih čebel pojavlja v poletnih mescih, ko so družine na višku razvoja; proti jeseni pa se njih število skrči in nereditkokrat celo popolnoma izgine. Splošno je razširjeno mnenje, da so rumenoprogaste čebele posledica križanja s čebelami italijanske pasme, ki imajo rumene proge na prvih treh zadkovih obročkih. Povedati pa moram, da so se mi take trditve že od nekdaj zdele malce pretirane. Dvomim, da bi bilo v naših krajih kdaj toliko italijanskih čebeljih družin, da bi zajelo to bastardiranje vse na-

še pokrajine. Rumene pasanke najdemo namreč v Prekmurju, za Pohorjem in pod Gorjanci prav tako kot na Krasu ali v Brdih. Na številnih svojih potih sem prenekaterikrat opazoval barvo čebel, posebno v nekuanji Julijski Krajini in Istri, ki sta 25 let pripadali Italiji, in ne morem trditi, da bi razen malenkostnih izjem prav ob laški meji bil v teh krajih odstotek »križank« znatno večji kot v ostali Sloveniji. Tudi v sosednjih pokrajinah naše države ni stanje v tem pogledu bistveno drugačno.

Mojster dunajske čebelarke šole J. Stummvoll pripoveduje v Bienenwatu 1935/36 o svojih izkušnjah z inozemskimi čebeljimi pasmami. Leta 1906. je šola dobila pošiljko osem »zlatih« matic iz Sev. Amerike, ki so bile tedaj zelo v modi. Po treh letih so posebna svojstva »zlatih« čebel na njihovih potomkah izginila in postale so podobne navadnim italijanskim čebelarjem; edino čistokrvni troji so vzdržali nekoliko dlje. Po petih letih je bilo le pri redki čebeli še opaziti kak znak, ki bi kazal na imenitne ameriške ali italijanske prednike.

Ista šola je leta 1907. dobila še po dve kavkaški, banatski in italijanski matici. Tri leta pozneje ni opazil čebelarji mojster Stummvoll med potomci in potomkami teh matic in domačinkami nobene omembe vredne razlike.

Naj omenim še stari panj, ki so ga pred 10 leti s satjem in čebelami vred pri Oldenburgu izkopali iz šote, v kateri je ležal okoli 1300 let. Nemški znanstvenik dr. Götze, ki se je doslej največ ukvarjal s problemi čebeljih pasem, je natančno preiskal ohranjenе čebele, in ugotovil, da gre za temne čebele severne (nemške) pasme, ki so pa imele na drugem zadkovem obročku sledove rumenih trikotnikov. Prenagljen bi bil tudi za ta primer sklep, da kažejo rumeni trikotniki na mešanje krvi z italijankami. Saj si ne moremo misliti, da bi bile italijanske čebele uvožene v severno Nemčijo že pred 1300 leti, ravno v času največjega vrenja v Evropi, med preseljevanjem narodov. Zato tudi čebel domače pasme z rumenimi progami ne bi smeli kratko in malo proglašati za bastardke.

Deel.

Nekaj besed o žajbljevi paši. Že drugo leto opazam ob žajbljevi paši, da napadajo čebele roparice z bere prihajajoce tovarišice, ki utrujene in polne nektarja padajo pred čebelnjakom na tla ali sedajo na pročelja panjev. Obdelavajo jih toliko časa pri rilkah, da dajo nektar od sebe. Tega seveda potem posrkajo in odnesejo v svoj panj. Pripominjam pa, da teh roparic ni mnogo, temveč le kakih 10—20. Vse sem z lahkoto odstranil. Ob žajbljevi paši čebele zelo oslabijo, ker se morajo precej muciti, preden pridejo do nektarja. Pri tem si pokvarijo krila in ogulijo dlačice na telesu, tako da postanejo popolnoma črne (mastne). Vse te čebele ne pridejo v poštev za naslednjo pašo, (tu je žajbljeva paša edina paša), ker že prej onemorejo. Primanjkljaj nadomesti nov zarod, ki je ob žajbljevi paši zelo obilen.

Letos je žajbljeva paša docela odpovedala, ker je bilo v Istri precej suše in hkrati mnogo burje. Nekoliko je bilo paše na lipi (v okolici Jurdanov), toda tudi tu je vročina osušila medovnike. Kakor v Sloveniji, tako tudi pri nas ni bilo letos čebelarjem »postlano z rožicami«.

Kadar repa medi. Ajda je na splošno odcvetela in čebelice so žalostno obletavale njene zadnje cvete. Septembrsko sonce je s precejšnjo močjo obsevalo zemljo, tako da je nastala lahna jesenska suša. Toplota je morala ugodno vplivati na razvoj nekaterih škodljivcev, ker so se na repi pojavile v veliki množini zelene gosence. Objedle in uničile so vse mehke dele listov, tako da je ostalo samo steblovje. Lepega popoldneva me pride sosed K. obvestiti, da imam na repi roje. Smejale sem se mu in mu dejal, da sedaj ni čas rojenja. Če bi hotel s tako šalo uspeti, bi si moral privoščiti pač nečebelarja. A sosed se ni dal odgnati. Hočeš, nočeš, sem moral popustiti in iti z njim na njivo. In glej — čebelice so res v velikih množinah posedale na repnem steblovju in srkale sok, ki se je cedil iz njega. Nabirale so ga z veliko vne- mo, kakor sem opazil. Prizor je trajal 4 dni, dokler se ni ranjeno steblovje zacelilo. Nato so roji z repe iznili.

L. St.

NAŠA ORGANIZACIJA

Zavarovanje čebel in zima

Zavarovanje čebel proti poginu ali nasilnemu uničenju, ki ga vodi Državni zavarovalni zavod, je staro nekaj več kakor dve leti. V tem času je življenje izluščilo precej teoretičnih nejasnosti in zahtevalo njih praktično rešitev. Počasi se je ta panoga zavarovanja izbrusila in danes lahko trdimo, da je že tako razširjena, da o njej lahko v krogu čebelarjev javno razpravljamo.

Čebelarstvo leto 1952 smo končali in bo prav, če nekoliko kritično pogledamo naše dosedanje prizadevanje, da bi slovenskemu čebelarstvu to panogo zavarovanja ohranili in še bolj ugledili njeno pot v nadaljnji razvoj. Tri stvari so, na katere je treba opozoriti:

1. Rezultati o razvoju zavarovanja do sedaj ter pregled škod.

2. Najvažnejši dogodki, ki so med letom vplivali na zavarovanje ter včasih celo usmerjali njegovo pot.

3. Odkrita beseda o zavarovanju v zvezi z letošnjo zimo.

Do konca septembra letošnjega leta je v naši republiki zavarovalo svoje čebele 814 čebelarjev. Število zavarovanih čebeljih družin znaša 13.077.

Pregled razvoja od začetka:

Leta 1950 je bilo zavarovanih 4642 čeb. družin s premijo din 75.962.—, leta 1951 9509 s premijo din 198.346.—, leta 1952 3077 s premijo din 302.504.—.

Pregled celokupnega števila zavarovanih čebeljih družin. (Podatki so navedeni po teritorijih naših podružnic, ki obsegajo po dva ali več okrajev:)

Podružnica	Celje	1951. leta 10 odst., 1952. leta 14 odst.
Podružnica Kranj	» » 4 » » » 12 »	
Podružnica Krško	» » 12 » » » 14 »	
Podružnica Ljubljana mesto	» » 57 » » » 81 »	
Podružnica Ljubljana okolica	» » 17 » » » 13 »	
Podružnica Maribor	» » 10 » » » 13 »	
Podružnica Murska Sobota	» » 7 » » » 6 »	
Podružnica Novo mesto	» » 10 » » » 12 »	
Podružnica Nova Gorica	» » 13 » » » 13 »	
Podružnica Postojna	» » 11 » » » 9 »	

Zajetje čebeljih družin v zavarovanje je v nekaterih okrajih zadovoljivo, v ostalih pa pomanjkljivo. Naloga čebelarских družin je, da svoje člane navdušijo za pristop v našo skupnost.

Med zavarovanimi panji prevladujejo AŽ panji. Precej je zavarovanih tudi kranjičev, ostalih vrst panjev pa tako malo, da se jih skoraj ne splača posebej navesti. Svoje čebele zavarujejo predvsem oni čebelarji, ki jih prevažajo na pašo, medtem ko drugi, ki čebelarijo na stalnem mestu,

z zavarovanjem odlašajo, misleč, da se škoda njihovim čebelam ne more pripetiti.

Izplačane škode:

V letu 1950 smo izplačali 25.952 din odškodnine ali 35 odst proti premiji.

V letu 1951 smo izplačali 220.358 din odškodnine ali 111 odst proti premiji.

V letu 1952 (9 mes.) smo izplačali 169.492 din odškodnine ali 69 odstotkov proti premiji.

Odstotek škod proti pobrani premiji na teritoriju posameznih podružnic oziroma okrajev:

V Celju	1951. leta 46 odst., 1952. leta 49 odst.
V Kranju	» » 280 » » » 201 »
V Krškem	» » 38 » » » 6 »
V Ljubljani mestu	» » 218 » » » 9 »
V Ljubljani okolici	» » 158 » » » 89 »

V Mariboru	1951	leta 33 odst., 1952, leta 95 odst.
V Murski Soboti	»	247 » » » 190 »
V Novem mestu	»	29 » » » 0 »
V Novi Gorici	»	5 » » » 130 »
V Postojni	»	0 » » » 0 »

Skupaj v LR Sloveniji leta 1951 111 odst., leta 1952 69 odstotkov.

Pri analizi vzrokov nastanka škod smo ugotovili sledeče:

Prijavljenih je bilo največ primerov **grize**. Prošenj za povrnitev te škode pa nismo reševali v pozitivnem smislu, ker vsi vemo, da se je posledicam grize mogoče izogniti. Nekaj manj prijav se je nanašalo na **nosemavost**. Škodo smo tistim, pri katerih je bil dokazan vzrok nastanka, plačali, ostalim pa odklonili. Prevladujejo škode zaradi **zadužitve pri prevozu** na pašo ali z nje. Take škode smo plačali. Dalje je bilo prijavljenih nekaj škod, nastalih zaradi tega, **ker je kaka zlobna roka zamašila žrelo pri panju**. Tudi te smo plačali po natančni preiskavi okoliščin. Prijavljene primere **ropanja** smo odklonili. Prav tako izplačilo za izgubo **matice**. Pač pa smo povrnili vse škode, ki so nastale zaradi **nesreč pri prevozu čebel**. Teh se je do konca leta nabralo kar lepo število.

Pri površnem opazovanju razvoja te panoge dobi človek vtis, da do škod skoro ne more priti, pa smo vendar izplačali v dveh letih domala štiristotisoč dinarjev samo na odškodninah.

Preventivnih pregledov v tekočem letu Državni zavarovalni zavod ni mogel financirati, ker za to ni bilo na razpolago denarja. Deloma so temu krivi čebelarji sami, ker ne zavarujejo svojih čebel v takem številu, kakor so obetali. Iz istega vzroka tudi nismo mogli sklicati kratkega tečaja za čebelarske bolezenske izvedence in cenilce škod pri čebelah. Preko te ugotovitve ne moremo iti brez priporočila, da naj se čebelarji v prihodnjem letu poboljšajo.

Povrnimo se v spomladansko dobo! Katastrofalna zima je prizadejala našemu čebelarstvu ogromno škodo. Griža in nosemavost sta se pojavili v takem številu, da tega ne pomni najstarejša čebelarska kronika. Kdor je imel čebele zavarovane, je iskal najrazličnejša potrdila, da bi dokazal upravičenost do odškodnine. Če smo našli, da so ti dokazi v soglasju z

določili pravilnika, smo odškodnino plačali, sicer pa odklonili. To velja predvsem za nosemavost, ki je postavila v času izbruha zavarovanje čebel pred težko preizkušnjo. V nesreči, ki jih je doletela, so nekateri čebelarji pozabili na bistvo zavarovanja čebel, izgubili razsodnost ter s postopkom, ki ni bil čebelarski, škodovali ugledu svojega stanu. V prvem letu je razvidno, koliko škod je izplačal Državni zavarovalni zavod iz naslova odškodnine. **Podatki dokazujejo, da smo škode obravnavali objektivno in da nikdar nismo namerno iskali vzrokov za odklonitev**. Pa so nekateri čebelarji, kljub temu, da so videli, da je griža nastala po njih lastni krivdi, zahtevali izplačilo odškodnine. Vse naše dokazovanje, podprto z mnenjem čebelarskih strokovnjakov, je bilo bob ob steno. Tak postopek rodi nesporazume, ki vodijo v nezaupanje. Nezaupanje se je sicer pojavilo le tu in tam, vendar je pri stalnem opazovanju razvoja te panoge bilo opaziti poslabšanje dotoka novih zavarovancev. Sentimentalnost je izzvala antipropagando, katere posledice so bile precej občutne. Čas pa je zacementil vse rane, razum je zmagal, zavarovanje je v tem poletju našlo najširši odziv.

V ilustracijo pripominjam, da je znašala škoda samo na zavarovanih čebelah zaradi griže preko štiri milijone dinarjev. To si moramo zapomniti letos, ko smo v mnogih krajih naše republike zazimili družine na gozdnem medu. Kaj nam je prineslo poletje? Suša je v mnogih krajih onemogočila travniško pašo. Začelo se je iskanje neprizadetih pasišč. Čebelarji smo morali misliti na prevoz. Hoja je medla le v nekaterih predelih. Prevoz čebel so spremljale najrazličnejše nevšečnosti, rizik zavarovanja se je povečal. Zgodilo se je letos, da so se sicer zdrave čebele, nepeljavne na pašo, tam okužile, tako da jih je bilo treba uničiti. Samo no sebi se je pojavilo vprašanje: »Ali je pravično, da plačuje tisti, ki čebel

ne prevaža, prav tak odstotek premije, kakor oni, ki jih stalno vozi, mogoče celo preko mej slovenske republike. Razlika v premiji mora obstojati, saj je tudi rizik različen. Skoro odločeno je že, da bo po prvem januarju prihodnjega leta premija v tem pogledu različna, tako da bo ustrezala nevarnostim, s katerimi so vezani prevozi. Izdelan je načrt za tri vrste rizika oziroma premije: za čebele, ki so stalno na istem mestu, za čebele, ki jih prevažamo kjerkoli v mejah slovenske republike in posebej za one, ki jih prevažamo na pašo izven meja LkS. Tak način razlikovanja premije nam narekujejo dosedanje izkušnje. Pri nas smo s preventivnimi pregledi čebel izločili iz čebelarstva skoro vse bolne družine. Trdimo lahko, da gojimo res zdrav čebelji rod, dočim ni tako v ostalih republikah.

Po hoji je bilo treba čebele prepeljati na ajdo. Začelo je deževati, a je bilo dežja le preveč, tako da so naliivi spet preprečili pašo na ajdi. Veliko čebel se je znašlo pred zimo z gozdnim medom v gnezdu. Čebelar si ob takih prilikah največkrat sugeriira ugodno zimo in pomlad in ne ukrene ničesar proti nevarnostim griže. Zima in pomlad ga razočarata, bolezen pa opravi svoje. Če čebel nima zavarovanih, se jezi, kmalu pa pozabi in preboli posledice. Če pa so zavarovane, išče možnost povračila škode pri zavarovalnem zavodu. Ali je DOZ dolžan take škode povrniti?

Vsi vemo, da je nastanek takih škod mogoče preprečiti. Zanašanje na ugodno zimo je loterija, ki je opeharila že marsikateriga čebelarja. Solidno zavarovanje čebel takih rizikov ne predvideva v svojem pravilniku. Opustitev preventivnih mer

proti posledicam neugodne zime povzroča velike motnje v razvoju zavarovanja, posebno če je ta opustitev namerna, češ bo že zavarovalnica povrnila nastalo škodo. Čebelarji si moramo biti o tem na jasnem že sedaj! Potem bomo spomnili z DOZ-om laže razpravljali o tem, ali nam odškodnina pritiče ali ne.

Še nekaj pripomb k prijavljanju škod. Ko se zgodi nesreča pri čebelah, čebelarju največkrat ni jasno, ali naj prijavi in kako naj prijavi škodo. Za to imamo posebne obrazce, ki jih ni težko izpolniti. Vendar nam ti obrazci zaradi raznolikosti okoliščin, ki so vplivale na nastanek škode, dostikrat še ne nudijo popolne slike o nastanku škode. Najbolje stori čebelar, ki poleg predpisanih obrazcev o prijavi škode priloži še podrobno poročilo o vzrokih nastanka, kraju in času škode. Poročilo naj potrdijo tri priče, po možnosti pa še predstavnik krajevnih ljudskih oblasti. Predvsem je treba natančno opisati, ali so bile poginule ali nasilno uničene čebele zažgane, ali zakopane in kje, da se, če je potrebno, organ Državnega zavarovalnega zavoda lahko o tem prepriča.

Že prej sem omenil, da je nerazumevanje čebelarjev ter sentimentalnost ob ugotavljanju vzrokov nastanka škode čestokrat povod nerazpoloženju čebelarja do zavarovanja. Ali ni prav, da čebelarji javno obravnavamo ta pereča vprašanja? Zavarovanju so postavljeni trdni temelji. Za našo republiko, kakor tudi za čebelarstvo samo je to razveseljivo dejstvo in v razmeroma kratkem času dveh let pač lep napredek. Želeti je, da bi o teh problemih čuli mnenje še drugih čebelarjev.

Stane Petelin.

Dopisi

NA ČEBELARSKI RAZSTAVI V LJUTOMERU

V okviru druge okrajne gospodarske razstave, ki je bila od 23. avgusta do 10. septembra v Ljutomeru, smo pripravili tudi čebelarsko razstavo. Po osvobojenju je bila to prva naša razstava večjega obsega. Ko

smo se prijaviili za prostor, smo bili skromni, ker smo mislili, da bomo zbrali mnogo manj razstavnih predmetov. Pokazalo se je pa nasprotno. Naši člani so se pač zavedali važnosti te prireditve. Sobica, ki nam jo je dodelil razstavni odbor, bi morala biti glede na razstavne predmete, ki smo jih zbrali, trikrat večja. Kljub

temu smo jo zelo okusno uredili, tako da smo prejeli celo diploma in drugo mesto med razstavljalci z nagrado 2000 din.

Razstavljene predmete smo razvrstili v pet skupin: prebivališča čebeljih družin od najprimitivnejših do najnaprednejših, čebelarstvo orodje od najstarejšega do najnovejšega, proizvodi čebelarstva, čebelarska literatura in vzreja matic. Prva skupina je obsegala koše, Virijentove panje, Neisserjeve, Bozinarjeve, AŽ-panje na devet, deset in enajst satov ter eksportovce. Od čebelarskega orodja smo razstavili zelo staro stiskalnico za voščine, sestojčo iz dveh debelih desk z dvema lesenima vijakoma, in dve stiskalnici, eno manjšo drugo večjo Virijentovega modela; dalje točila od primitivnega z lesenim obodom in pogonom na jermen do najnovejšega, kakor tudi vse drobno čebelarstvo orodje od omeleca in strgulje do priprav za odkrivanje medenih satov. Tudi opazovalni panj z živimi čebelami in tehtnica nista manjkala.

Vzrejo matic smo prikazali z vsem potrebnim orodjem, s plemenilniki, barvami za označevanje matic, gajbicami za razpošiljanje matic in sladkornim testom.

Med čebelarskimi proizvodi so bili vosek, satnice, zbirka medu od leta 1932 do 1952 ter zbirka letošnjega medu, dalje medeno pecivo in medeno žganje. Čebelarstvo literaturo so predstavljale skoraj vse slovenske čebelarske knjige ter nekaj letnikov »Slovenskega čebelarja«.

Z razstavo smo pokazali razvoj čebelarstva v ljubotemskem okraju. Razstavili smo samo to, kar uporabljajo danes naši čebelarji v svojih čebelarstvih in kar so sami pridelali.

Razstava je dosegla svoj namen. Dokazala je, da je čebelarstvo važna gospodarska panoga, da je znanost, v katero se je treba poglobiti. Obiskovalci so se zelo zanimali za razstavljene predmete, si jih podrobno ogledovali in se tudi pohvalno izražali o njih. Da je razstava tako dobro uspela, je zasluga tudi tistih naših članov, ki so menjaje nadzirali razstavljeno gradivo in ga obiskovalcem tolmačili, za kar jim gre vse priznanje.

Janko Belec.

TUDI PRI PROSVETNEM DELU SE UDEJSTVUJEMO

Dne 26. novembra smo priredili dijakom čebelarske šole skupno z dijaki gozdarske šole proslavo v počastitev devete obletnice drugega zasedanja AVNOJ-a v Jajcu. Skromni, a pestri spored je zadovoljil navzoče, ki so z vnemo poslušali recitacije Mateja Borca. Posebno se je potrudil moski pevski zbor, ki je z občutkom zapel štiri pesmi, med njimi »Internacionala«.

Pri venčku koroških narodnih pesmi, ki ga je izvajal na harmoniko dijak čebelarske šole, smo prav posebno mislili na naše koroške brate in na našo prelepo koroško zemljo, za katero je preteklo toliko krvi slovenskih partizanov. Prepričani smo, da kri ni bila zaman prelita. Upajmo, da se bodo uresničile želje našega velikega pesnika Župančiča, ki pravi:

»Naj se mi ne zaceli rana,
naj peče me,
naj s poti mi ne da,
ne izpustim iz srea Korotana!«

Ves spored so pripravili dijaki pod vodstvom prof. tovarišice Benkovičeve, ki ji je poverjeno kulturno-prosvetno delo na obeh šolah.

ČEBELARSKI SESTANEK V KANALU OB SOČI.

Je bil 12. oktobra t. l. Zbralo se je 25 čebelarjev iz Kanala in bližnje okolice. Sestanka se je udeležil tudi predsednik Čebelarskega društva Nova Gorica tov. Brezavšček s tajnikom in članom nadzornega odbora. Boljšo udeležbo je zavrlo slabo vreme. Glavno krivdo pa moramo pripisati premajhnemu zanimanju čebelarjev, ki so vendar potrebni temeljitega strokovnega znanja iz čebelarstva. Odsoten je bil tudi predavatelj tov. Golija, čeprav je obljubil predavanje.

Kljub maloštevilni udeležbi predsednik tov. Brezavšček ni zgubil poguma in je na splošno željo predaval o pravilnem zazimljenju čebel. S predavanjem so bili navzoči zelo zadovoljni.

V diskusiji so čebelarji prav živahno razpravljali še o drugih čebelarskih problemih. Po triurnem zborovanju so se čebelarji zadovoljni razšli.

Čebelariskim društvom in družinam!

Da se čebelariskim društvom in družinam olajša poslovanje in da se uvede v društveni administraciji enoten postopek, red, točnost in preglednost, je Zveza čebelariskih društev izdala dve poslovni tiskovini: 1. »Seznam članstva in izkaz članarine in naročnine« Slovenskega čebelarja za leto 2. »Pristopnica« (v blokih po 60 listov). Čebelariska društva, naj potrebno število obeh obrazcev in izvod okrožnice z morebitnim svojim napotkom nemudoma vročijo čebelariskim družinam. Ako bi katero društvo prejelo premalo tiskovin, naj jih takoj naroči.

Čebelariske družine naj takoj pričnejo pobirati naročnino za »Slovenskega čebelarja« in društveno članarino za leto 1953 ter jo brezpogojno odvedejo upravnemu odboru društva najkasneje do občnega zbora.

Društva morajo nakazati naročnino in društveni prispevek Zvezi najkasneje do 10. marca 1953.

To opravijo čebelariske družine in društva na tale način:

1. Blagajnik čebelariske družine ali za to od odbora pooblaščen član pobere bodisi od člana do člana ali na članskem sestanku, od vseh članov po 300 din naročnine za »Slovenskega čebelarja«, kakor so bili obveščeni člani čebelariskih družin in društev z okrožnico, priobčeno v novembrski številki »Slovenskega čebelarja« na predzadnji strani ovitka. Hkrati z naročnino za list pobere tudi tisti znesek društvene članarine, ki je bil določen na zadnjem občnem zboru društva. Plačano naročnino in članarino vpiše v seznam, tako da za vsakega člana oziroma plačnika sproti izpolni vse rubrike v stolpcih, članu pa vpiše datum vplačila in plačani znesek v njegovi članski izkaznici.

Pri članih, ki do sedaj niso bili naročniki »Slovenskega čebelarja«, se mora pri vpisu plačanega zneska vpisati nad naročnino besedico »nov«. S tem se upravi lista prihrani zamudno in brezuspešno iskanje plačnika v kartoteki naročnikov, ker bo iz označbe »nov« že na prvi pogled iz seznama razvidno, katerega člana je treba vpisati v kartoteko in v naslovne liste na novo.

Blagajnik naj pobere naročnino za »Slovenskega čebelarja« tudi pri tistih naročnikih, ki do sedaj niso bili člani društva. Ti naročniki morajo seveda že sedaj stopiti v društvo ter plačati vpisnino in članarino, ako hočejo prejemati list za ceno 300 din, drugače morajo plačati naročnino 450 din. Za naročnike, ki so se šele sedaj prijavili v društvo, naj blagajnik poleg vpisa v seznam izpolni še »Pristopnico«, in sicer v treh izvodih. Enega izroči priglašencu (plačniku), en izvod obdrži za arhiv družine, en prepis pa pošlje društvu. Naročnika pa, ki neče stopiti v društvo in raje plača naročnino 450 din, vpiše vseeno v seznam, a napravi v rubriki za vpis članarine črtico, plačilo naročnine pa potrdi plačniku na navadnem lističu.

V rodbinah, kjer je dvoje ali več članov v društvu, je obvezen plačati naročnino samo en družinski in društveni član. Pri ostalih se v seznamu na mestu vpisa naročnine zapiše: »oproščen, ker je na list naročen (oče, brat i. p.) N. N.«

Po vsem tem bo torej iz vpisov vplačil v seznamu razvidno:

1. kdo je že član društva in naročnik lista;
2. kdo od članov društva je nov naročnik časopisa;
3. kdo od naročnikov je nov član društva;
4. kdo je samo naročnik lista;
5. kdo je oproščen članarine in
6. kdo je nov član in nov naročnik.

Ako bodo družine skušale že sedaj pridobiti tudi tiste čebelarje, ki še niso organizirani, a imajo namen pristopiti in se naročiti na »Slovenskega čebelarja«, bo sprejemanje novih članov in naročnikov lista med letom tako rekoč odpadlo.

Prosimo funkcionarje, ki bodo vpi-sovali v sezname, da pri vsakem članu točno in v redu vpišejo vse podatke v ustreznih rubrikah.

V rubrikah za priimek in ime naj daljše priimke vpišejo na spodnji črti, a ime nad priimkom pod zgornjo črto, v rubriki za pošto pa pri daljšem imenu (kjer je več besed) v dve vrsti, tako da ostane vpis v določenem okviru.

Ako ima družina več kot 35 članov, in ji en seznam ne zadostuje, napravi pač dva ali več seznamov.

Ko je vpis članstva zaključen, naj družine vpišejo še nadaljnje podatke v tiskanem besedilu obrazca in napravijo obračun.

Seštevke v rubriki »Vplačilo« naj vpišejo v »Rekapitulaciji«.

Obračun napravimo takole:

Za Zvezo: Pri naročnini vpišemo število plačnikov naročnine in ga pomnožimo z 280, nadalje morebitno število naročnikov — nečlanov, ki so plačali naročnino po 450 din in ga pomnožimo s 430. Pri prispevku vpišemo število plačnikov članarine in ga pomnožimo s 5.

Za društvo: Pri članarini vpišemo število plačnikov članarine in ga pomnožimo z zneskom določene društvene članarine po odbitku zneska, ki pripada družini. Kjer društvo ni določilo nobenega prispevka od članarine, temveč pobirajo družine zase poseben prispevek, izkažemo prispevek v seznamu skupaj z društveno članarino in tako obračunamo. Pri vpisnini vpišemo število plačanih vpisnin in ga pomnožimo z zneskom enkratne vpisnine.

Za družino: Pri članarini vpišemo število plačnikov članarine in ga pomnožimo z zneskom, ki od ene članarine pripada družini. Pri naročnini vpišemo število plačnikov naročnine in ga pomnožimo z 20.

Seštevke obračuna vpišemo nato še v »Zaključek«. Ti se morajo ujemati s seštevki v »Rekapitulaciji«.

Seznam podpiše funkcionar, ki ga je sestavil in ga datira z dnem, ko je bil zaključen. Na koncu seznama vpiše še naslovnik, ki bo prejemal pošto za družino in društvo.

Ko je blagajnik družine ali določeni funkcionar končal s tem delom, napravi prepis svojega seznama ter ga odda blagajniku društva hkrati z denarjem za Zvezo in društvo. Društveni blagajnik potrdi prejem denarja na originalnem seznamu družine ali s posebnim potrdilom. Nato napravi prepis svojega seznama. Ta prepis pošlje Zvezi čebelarških društev in obenem nakaže po položnici znesek, ki je v seznamu obračunan za Zvezo. Na hrbtani strani položnice sporoči, za katero družino je znesek nakazan in

kdaj je bil odposlan seznam oziroma izkaz.

Društveni blagajnik naj pošlje Zvezi seznam takoj, ko ga prejme od družine, denar pa naj pošilja sproti in za vsako družino posebej. Pri tem naj uporabi položnice, ki jih bo prejelo društvo z okrožnico, na bančni račun števil. 601-95331-8 Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani! Hkrati naj nakaže denar za »Pristopnice«, in sicer od vsakega bloka po 44 din.

Upravni odbori društev naj nove člane, ki bodo izkazani v seznamih, sprejmejo v društvo na prvi odborovi seji ter družinam dostavijo zanje članske izkaznice.

Pri sprejemanju novih članov med letom je postopati takole:

Za čebelarja, ki se prijavi v društvo, funkcionar čebelarške družine izpolni pristopnico v treh izvodih. En izvod pristopnice izroči priglasencu, drugi izvod obdrži blagajnik družine kot prilogu k blagajniškemu dnevniku, tretji izvod pa pošlje obenem z denarjem blagajniku društva. Naročnino za »Slovenskega čebelarja«, društveno vpisnino in članarino vpiše in obračuna v pristopnici po navodilu za izpolnjevanje seznamov.

Blagajnik društva vpiše po prejetih pristopnicah priglašene člane in prejeta naročnino, vpisnino in članarino v seznam, pristopnice pa sproti oddaja društvemu tajniku. Ko je upravni odbor društva priglasenca sprejel, blagajnik zaključi seznam z dnem sprejetih novih članov. Ko je seznam zaključen, izvrši vknjižbo v blagajniškem dnevniku, nakaže naročnino in prispevek za vpisane člane Zvezi in ji pošlje prepis seznama.

Upravni odbor društva naj vsakega priglasenca sprejme v društvo najkasneje v enem mesecu, da novi član ne bo predolgo čakal na »Slovenskega čebelarja«. Tega bo namreč prejel šele potem, ko bo društveni blagajnik nakazal Zvezi naročnino in prispevek ter poslal seznam.

Smrt fašizmu — svobodo narodu!

Ljubljana, 1. dec. 1952.

Tajnik:

Stane Mihelič, s. r.

Predsednik:

Maks Krmelj, s. r.

